Է. ՏԱՐԻ 1959 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ՀՐՈՏԻՑ 4382 — Հ. Տ. 27 ՅՈՒԼԻՍ 1890 — Ն. Տ. 8 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 — ՀԻՃՐ. 23 ԶԻԼՀԻՃԱՆ 1307 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՐ ԵՎ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آرمولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԻԱՅՏԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան գումարը	160
» » կիսամեայ » »	80
» » եռամսեայ » »	40
Գաւառաց տարեկան » »	200
» » կիսամեայ » »	100
Օտար երկրաց » »	56
» » » »	28
Դրամ	Տարեսկզբան նոր գրանցումներու վրայ 6
Խմբագրատան հասցեն	տարեկան կամ կիսամեայ գրանցումներ եւ յաջողութիւն

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՆՑԱԽՏ

Գասըմ փաշայի Ձորին վրայ կը խօսուինորէն։ Ապահով կրնաք լինել ուրեմն թէ հնտախտի անմիջական երկիւղ կայ։ Այդ օրհնած հովիտ օսմանեան Մայրաքաղաքին առողջութեան ծանրաչափն է։ Բա՞ց են Գասըմ փաշայի կոյանոցները։ Ուրեմն մի՛ վախնաք։ հանրային առողջութիւնն յաջողովի է։ Կը գոցուի՞ն Գասըմ փաշայի կոյանոցները։ Վախցեք ա՛յն ատեն։—Այսպէս են մարդկային իրք և խորհուրդք։ Իրողութիւնք միշտ չեն համապատասխաներ տրամաբանութեան կանոններուն։

Բայց ի՞նչ մասնաւոր յանցանք ունի Գասըմ փաշայի այս (հեռուանց) գեղատեսիլ հովիտն որ ամեն մօտաւոր և հեռաւոր հնտախտներու առթիւ հասարակաց բերանը կ'ինայ։ Բաց կոյանոցներու սո՞վ կայ միթէ մայրաքաղաքիս մէջ որ ամեն մարդ աչքը կը տնկէ Ոսկեղջիւրի այս բանաստեղծական և ներշնչական (մանաւանդ արտաշնչական) ձորին վրայ։ Ոսկեղջիւրէն դուրս չելնելով, Խասգիւղի երեք մասերն ալ մաքրութեան կողմէ միթէ չե՞ն մրցիր իրարու դէմ։ Հովտին խորն, ինչպէս Պատէմլիքի և Զըգսալլընի դադաթները, բաց կոյանոցք չեն պակիր։ Հոն այդ բարձանց վրայ ամբողջ փողոցներ կան որք սալայատակի երես չեն տեսած այն օրէն ի վեր ուր՝ Արաբչին հրամանաւ՝ հողերը ջուրերէն, սարերը ձորերէն և մանաւանդ Պատէմլիքի բլուրը Գարաազճի գետակէն բաժնուեցան։ Եւ սակայն, սոյն վայրեր հոծ բազմամարդութեան մը կեդրոն են, և եթէ՝ Աստուած մի արասցէ՝ հնտախտ ճարակի մայրաքաղաքիս մէջ, այս վայրեր կրնան յաջողապէս մրցիլ Գասըմ փաշայի մեծահամբաւ հովտին դէմ՝ իբրեւ ընդհանուր մատակարար Կ. Պոլսոյ հնտախտային վարակմանց։ Բերայի նորընտիր կառավարիչը գովելի հոգածութիւն կը ցուցնէ հանրային մաքրութեան։ Եւ կը յուսանք որ իւր իրաւասութեան շրջանակին մէջ գըտնուող խասգիւղի այս վտանգաւոր վիճակ իւր խորին ուշադրութենէն չի վրիպիր, մանաւանդ որ նշանակեալ թերութեանց դարմանումը մեծ ծախքի կարօտ գործ չէ։

Ոսկեղջիւրի միւս եզրին վրայ, Այվանսարայէն մինչեւ Պալաթ, մաքրութեան կարօտ շատ վայրեր կան, եւ մանաւանդ Ղալաթիոյ մի քանի փողոցներ մասնաւորապէս ուշադրաւ վիճակ մ'ունին։

—Բայց մեք ուրիշ բանի վրայ պիտի խօսէինք։

Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող պանդխտաց մեծագոյն մասին մեծագոյն դժբախտութիւնն անմաքրութիւնն է։ Այս մարդիկ իրենց գաւառին մէջ ալ ծայրագոյն մաքրութեամբ չէին փայլեր արդէն։ Բայց հոն, բաց օդի մէջ, իրարմէ բաւական միջոցով զատուած բնակարաններու մէջ, անմաքրութիւնն հանրային տեսակէտով այնքան ազետալի չէր կրնար լինել որչափ մեծ քաղաքներու մէջ, ուր քով քովի, խիտ առ խիտ կը բնակին, շատ անգամ մէկ սենեակի մէջ 10–20 մարդիկ, և մէկ խանի մէջ քանի մը հարիւր մարդիկ ի մի վայր։

Ասոնցմէ բազմաց համար լուացման ծախքը չառալութեանց կարդէն է։ Բաղնիք կարելի է տարիներով չեն երթար։ Ոչ ճառի գործածումն ալ իրենց պիտիներին մէջ երեւելի տեղ մը չի բռներ։ Եւ եթէ օր մը սնանկան, չի կրնար ըսուիլ թէ ճերմակեղէն դնելու համար իրենց ըրած ծանր պարտուց երեսէն էր։ Թէ վրայի հագուստին յաճախ չեն կրնար փոխել, զայս կը հակնանք, քանի որ խեղճերուն օրականը տասն ղրուշի չի գար շատ անգամ։ Բայց թէ ի՞նչպէս քանի մը գաւաթ օղիի գնով մի քանի կանգուն ամէրիքան չեն ճարեր, և հետեւապէս իրենցմէ շատեր մէ՛կ ձեռք ճերմակեղէն միայն ունին, այնքան դիւրաւ չենք հասկնար դայս։ Թերեւս համոզուած լինին թէ ոգելից ըմպելիք մաքուր ճերմակեղէնի չափ և աւելի զօրաւոր նախագուշութիւն է հնտախտի դէմ։ Շատ բաներ կրնան ըսուիլ ի պաշտպանութիւն այս տեսութեան։ Կան բժիշկներ որք կը հաւաստեն թէ ոգելից ըմպելիք պաշտպանողական միջոց է Ինֆլուէնցային և Քոլերային դէմ։ Թէ արդեօք այդ ոգելից ըմպելիք ըսուածը մեր բնակարաց խմած գաղրելի հեղո՞ւկն է՝ լաւ չգիտենք, խնդիրը մօտէն ուսումնասիրած չլինելով։ Բայց սա դիտենք թէ անմաքուր մարդ մը ոգելից ըմպելիքով այս հիւանդութեանց դէմ պաշտպանելու մէկ միջոց միայն կայ։—Սփիրիթոյի տակառի մը մէջ խոթել զայն, և լաւ մը լուալ ալքոհոլով։

Մարմնով աղտոտ, հագուստով աղտոտ, բնակութեամբ աղտոտ, այս պանդխտաց արդահատելի են նաեւ իրենց վատառողջ ուտեստով։ Ամրան այս տօթագին աւուրց մէջ իրենց գլխաւոր մնունդ են բանջարեղէնաց և մրգեղէնաց ածան տեսակները, ձմերուկին, սեխին, դդումին և ամրուկին (չ-ԲԼՀՈ) փտած աւրուած տեսակներն, և իրենց կերած ձուկերն իւղերն և միսը (թէեւ խիստ քիչ միս կ'ուտեն) աւելի առողջարար չեն քան նպարավաճառի խանութներուն ամենէն պատկառելի հնութիւնները, զորս կը սպառեն միակ նկատումով մը, ածանութեան պատճառաւ։ Եւ ա՛յս է անչուշտ դաղտնիքն որ մայրաքաղաքիս յոյն նպարավաճառներէ շատեր ամեն ուտեստի ամենէն աւրուած, ամենէն վնասակար տեսակներն ունենալու չեն դժկամակիր, քանի որ դաս մը մարդիկ կ'ապրին մայրաքաղաքիս մէջ որոց համար ոչ թէ առողջարարութիւն այլ ածանութիւնն է ուտեստից միակ արժանիքն։

Աւելցնենք սա պարագան ալ որ ուտեստի, բնակութեան, հագուստի և անձնական մաքրութեան կողմէ ամեն ողջպահիկ պայմաններէ զուրկ այս գաւառացիք երբ հիւանդանան, ինչպէս յաճախ կը պատահի իրենց կողովագողներուն անդամ, օրերով իրենց սենեակներուն մէջ կը պահուին, կարեւորութիւն չտալով հիւանդութեան, մինչեւ որ ծանրացած և յաճախ անբուժելի վիճակի մէջ երթան իրենց Ազգային Հիւանդանոցն։

Այս պայմանաց մէջ ապրող հազարաւոր անդամներէ բաղկացեալ պանդուխտ հասարակութիւն մը բնականապէս մեծ վտանգ կը սպառնայ մարակման կեդրոն դառնալու բազմամարդ մայրաքաղաքիս մէջ, երբ հնտախտի վախերն օրէ օր կ'աւելնան։ Քառորդ դար յառաջ Կ. Պոլսոյ մէջ պատահած մեծ Քոլերային ժամանակ, կառավարութիւնն իմաստուն տնօրինութիւն մ'ըրաւ պանդուխտներէն շատեր իրենց բնագաւառները զրկելով, և առ այս պէտք եղած դիւրութիւններն ընձեռելով։ Թերեւս կայս. Կառավարութեան իմաստութիւնները կայ պարագային մէջ եւս այն տեսակ տնօրինութեան մը կարեւորութիւնն հաստատէ։ Ամեն պարագայի մէջ, անհրաժեշտ է այժմէն միջոցներ ձեռք առնուլ պանդխտաց բնակավայրերը մաքրելու և ողջպահիկ կանոնաց պահանջած դրութեան վերածելու։ Պանդուխտներն իրենք եւս ամեն ժամանակէ աւելի պէտք է ըմբռնեն մաքրութեան կենսական կարեւորութիւնը, զոր իբրեւ պերճանք կամ շռայլութիւն պէտք չէ նկատեն։ Կը փափաքէինք որ այս օրերս ամեն անոնք որ դիւրութիւն ունին պանդխտաց խօսելու, քարոզիչք, քահանայք, վարժապետք, գործատերք, ստիպողաբար խօսէին մաքրութեան պէտքին վրայ։

Մաքրութեան պակասութիւնն աղքատութեամբ եւեթ չի բացատրուիր։ Գիւղէն նոր եկած մարդու մը մաքրութեան վրայ դաղափար չունենալը զարմանալի չէ, բայց երբ տարիներով ի Կ. Պոլիս բնակելով այս մասին բան մը չեն սովրիր, ամենէն հրաշունչ գրիչներն անդամ անզօր են զանոնք չթմբեցնելու։ Ջուր, աճառ, ամէրիքան կտաւ, սանտր, ածելի և այլք անհաւատալի կերպիւ ածան բաներ են Կ. Պոլսոյ մէջ, և պանդխտի մը օղիին և ծխախոտին տարեկան գումարն, յորում վաչխառուն դեր չունի և որ անչուշտ 200 կամ 300 ղրուշէն պակաս չէ՝ կը բաւէ մաքրութեան բոլոր այս նախնական պէտքերն և ուրիշ պէտքեր ալ հայթայթելու։ Կարելի է խնդիրն ուրիշ կերպիւ ալ առաջարկել՝ հարցունելով որ եթէ շատ մը պանդուխտք քիչ մը աւելի ձեռներեց ոգի ցուցնէին, անչահ գործերու տեղ քիչ մը աւելի շահաւոր ասպարէզներու հետամուտ լինէին, կամ եթէ քիչ մը աւելի աշխատէին՝ կարող չէի՞ն ատիճան մը յաւագոյն նիւթական կեանք վարել, օրինակի համար՝ 20 հոգի մէկ սենեակի մէջ ապրելու չդատապարտուելով։ Բայց այս բեղուն հարցում հեռի կը տանի զմեզ։ Առիթներ պիտի չպակին այդ շահեկան խնդրոյն քննութեան վերադառնալու։ Առայժմ սա կ'ըսենք թէ՝ երբ Կ. Պոլսոյ մէջ հնտախտի երկիւղ կայ՝ Գասըմ փաշայի բաց կոյանոցներուն չափ ուշադրութեան արժանի է նոյն այն Գասըմ փաշայի հովտին մէջ և Պոլսոյ խաներուն մէջ բնակող հազարաւոր պանդուխտներու անմաքուր և վատառողջ դրութիւնն, որ թէ՛ իրենց և թէ բովանդակ Մայրաքաղաքին համար անմիջական վտանգ կ'ըսպառնայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆ

Ֆերտինանտ իշխան այսօր Սոֆիա կը հասնի։ Ցեղական լրագիր մը կ'իմանայ թէ իշխանին խոհարարապետն, որ Վիեննայի ամենէն համբաւաւոր վարպետներէն մին է, ի Բերա կարեւոր յանձնարարութիւններ ըրած է զանազան հագուստագիւտ ուտելեաց իշխանական սեղանին համար, որ կ'ըսուի թէ աշխարհի վրայ ամենէն ճոխ և ամենէն փափկաճաշակ սեղաններէն մին է։ Ֆերտինանտ իշխան ինք անձնապէս մեծահարուստ է, և պուլկարական գանձէն ընդունած տարեկան գումարին չի կարօտիր իւր իշխանավայել ծախքն հոգալու համար։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ Ի ՇՈՒԷՑ

Վիլհելմ Կայսեր Ոսկար թագաւորէն բաժնուած օրը, Շուէտի թագաւորը Ն. Կ. Վեհափառութեան յանձնեց արքայական հրամանագիրն որով Շուէտի և Նորվեկիոյ նաւատորմին ծովակալ կը կարգէ զնա, և այս հրամանագրոյն հետ ոսկեայ չքադրամ մը, որ երկուց վեհապետաց պատկերներն և անոնց տեսակցութեան թուականը կը կրէ։

ԱԻՍՏՐԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Երէկ ծանուցինք թէ աւստրեան իշխանութիւնք արգիլած են յիշատակարան մը հաստատումն ի Թրիէսթէ, ի պատիւ առաջին նախագահին Փրոֆաթրիայի։ Աւստրեան իշխանութեան այս տնօրինութիւն չփոթութիւն յառաջ բերաւ ի Ֆլէս, հարաւային Թիրոլ։ Ֆլէսի հինգ քաղաքացիներ ձերբակալեցան։ Բարեկարգութեան պահպանման համար խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան։

ՀՐԵԱՑԲ ՌՈՒՍԻՈՑ

Միացեալ Նահանգաց Երեսփ. ժողովոյն անցեալ ուրբաթ աւուր նստին մէջ, Նիւ Եորքի երեսփոխան Պ. Պէյքըր առաջարկ մը մատոյց, որով կը խնդրէ զի Միացեալ Նահանգաց Խորհրդարանը բարեկամական դիտողութիւններ ուղղէ ռուս կառավարութեան՝ հարստահարական նոր տնօրինութեանց դէմ զորս այդ կառավարութիւն ձեռնարկած է ի գործ դընելու ռուսաբնակ Հրէից դէմ։

Ինչպէս ընթերցողք տեսան երեկի Հեռագրէն, Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ եղած համանման առաջարկութեան Լորտ Սալզպըրիի դահլիճը պատասխաներ է թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը շատ կը ցաւի Ռուսիոյ Հրէից կրած հարստահարութեան համար, բայց քանի որ այս բաներ Ռուսիոյ յատուկ ներքին գործեր են, Անգլիա կարող չէ միջամտել։ Ռուսիա իւր ներքին գործոց համար և հպատակ ժողովրդոց հետ իւր վարուելու կերպին վրայ օտար Տէրութեանց հաշիւ տալու պարտականութիւն չունի։

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ Ի ՊԵՐԼԻՆ

Պերլինի լրագիրք կ'իմանան թէ Պերլինի մէջ միջազգային արուեստահանդէս մը կազմելու խորհուրդ կայ։ Սեղանաւորաց խումբ մը, ընդ որս Դրամագլխի գերմանական Ընկերութիւնն, յանձն առած է հոգալ այս աշխարհահանդիսին ծախքն։ 1896ին տեղի պիտի ունենայ եղեր։

ՑԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ

Անցեալ շաբաթ աւարտեցաւ 42 օրուան ծոմը, զոր ի Լոնտոն կրեց Ալեքսանդր ժագ Ֆրանսացին, մրցելով իտալացի Սուչիի դէմ, որ 40 օրէն աւելի անօթի չէր կեցած։ Կ'ըսենք անօթութիւն և ոչ թէ ծոմ, որովհետեւ ջուր խմելը ներելի է։ Ցաւարտ պայմանաժամուն, ժագ տակաւին այնքան ուժեղ կը զգար ինքզինք որ առաջարկեց դեռ օրէր ևս շարունակել, առանց բերանն ուտելիք դնելու, եթէ բացէն 1 000 անգլ. ոսկի տրուի իրեն։ Բայց Ուէսթմինթրի կենդանական ցուցահանդէսին վարչութիւնը չընդունեց։ Պ. ժագ չատացաւ իւր դիմը ցոյց տալով՝ հանդիսականաց մէջէն խոշոր մարդ մը վերցնելով։ Հասարակութիւնն յոյժ համակրելից ընդունելութիւն ըրաւ։ Վարչութիւնն ալ ոսկեայ չքադրամ մը տուաւ, բաց ի պայմանագրեալ գումարէն, և «բովանդակ աշխարհի ծոմապահներուն պետն» անուանեց զինք։

ՀԻՒՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՀԵՄԻԱ

Յովհան Հիւս (1373—1415) պոհեմիացի աղանդապետն է, կրօնական բարեկարգութեան անուանի ջատագովն, որ կաթոլիկ Եկեղեցւոյն մէջ ճշմարիտ չարժում մը յարուցանելով Լութէրի կարապետն եղաւ, և Վատիկանի վճռով կենդանւոյն այրեցաւ։

Կաթոլիկ Պոհեմիոյ մէջ Հիւսականք դեռ ևս կան, թէև անուանապէս կաթոլիկ։

Շատ կարեւորութիւն կը տրուի Ֆրանց Եոզէֆ Կայսեր հրամանագրոյն որով Պոհեմիոյ մէջ չեհական աստուածաբանական Համալսարանի մը հաստատումը կ'արտօնէ։ Չեհք շատ ժամանակէ հետէ կը խնդրէին այս արտօնութիւն։ Բայց Փրակայի վերջին արքեպիսկոպոսն, իշխան – կարդինալ Շվարցենպերկ, ոգի ի բուն կ'ընդդիմանար, ըսելով թէ Յովհան Հիւսի յիշատակը դեռ ևս վառ պահուած է Պոհեմիոյ մէջ, նոյն իսկ ուսեալ դասուց մէջ, և իւր յարուցած չարժումը իւր չեհ ազգակցաց վրայ ասկաւին այնչափ կ'ազդէ որ եթէ Չեհք աստուածաբանական ուրոյն Համալսարան մ'ունենան, վախ կայ թէ կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ տարաձայնութիւն յարուցանեն և «Հերետիկոսութեան» վառարան մ'ընեն իրենց Համալսարանը։ Կայսրն անսաց կարդինալին դիտողութեանց։

Բայց կարդինալին մահէն ի վեր, արքունեաց մէջ գաղափարք փոխուեցան։ Կառավարութիւնը, նկատելով թէ այս արտօնութիւնն ամենէն աւելի խնդրողք Հին–Չեհերն են, և փափաքելով սոցա դիրքը զօրացնել և ազդեցութիւնն աւելցնել ընդդէմ Նոր–Չեհերուն, որոցմէ աւելի կը զգուշանայ, հաւանեցաւ Ցքթ. Ռիկըրի առաջարկութեան։

Բայց չեհ լրագիրք արդէն այնպէս կը խօսին այս խնդրոյ վրայ որ կարծես Եվարցենպերկ կարդինալին յայտնած երկիւղներն անհիմն չեն։ Հիւսական ոգի մը կը տիրէ չեհական մամլոյ մէջ, եկեղեցւոյ գործոց և խորհրդոց մէջ ձայն ունենալու փափաք մը կ'արտայայտուի, Վատիկանի հանդէպ անկախ ոգի մը կը ցուցուի։ Մինչեւ իսկ եկեղեցական արարողութեանց և թաղմանց առթիւ հակապապական զդացումներ արտայայտուեր են կ'ըսուի։

ՊԵՐՃԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԱՆՇԱՆԱՑ

Անգլիոյ զինուորական և նաւային գլխաւոր լրագիրը, Admiralty and Horse Guards Gazette, երեւելի վիճակագիր Ցոքթ. Էնկէլի կողմէ պատրաստուած մանրամասն հաշիւ մը կը հրատարակէ՝ Խրիմու պատերազմէն ի վեր տեղի ունեցած վերջին պատերազմներու երեսէն մարդու և դրամի կորուստներուն վրայ։

Այս հաշուէ կ'երեւի թէ 1854 էն ի վեր անցած 36 տարիներու մէջ պատերազմք 2,250,000 մարդու կորուստ պատճառած են և 62 ու կէս միլիառ ֆրանք ծախք։

Աւստրիկ գլխաւոր մանրամասնութիւնք։

Խրիմու պատերազմ, 750 000 մարդ, ինն միլիառ 950·000·000 ֆրանք։

Իտալիոյ պատերազմ 1859ի, 45 000 մարդ, մէկ ուկէս միլիառ ֆրանք։

Դանիոյ պատերազմ 1864ի, 3.000 մարդ, 175 միլիոն ֆրանք։

Հիւսիսայնոյ և Հարաւայնոյ պատերազմն ի Միացեալ Նահանգս, 1861էն մինչեւ 1864, 280·000 մարդ և 22 ու կէս միլիառ ֆր. յաղթական Հիւսիսայնոց կողմէ, և 52,000 մարդ և 11 ու կէս միլիառ ֆր. պարտեալ Հարաւայնոց կողմէ։

1866ի գերմանեւաւստրեան պատերազմն, 45,000 մարդ, մէկ միլիառ 650 միլիոն ֆր։

Մեքսիկայի, Զինաստանի և Բոլիւիոյի արշաւանքներն, 65,000 մարդ, մէկ միլիառ ֆր։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԱՐԴԱՐ ԿՆՔԱՄԱՅՐԸ

Ե՛անտառս մեր Արկոնի, որսորդներու, նախկին ապակեգործներու, փայտահարներու երկրին մէջ, գիտեն բազմաթիւ եւ ըսքանչելի վէպեր—զուարթ առասպելներ, յանկուցիչ կամ երեւակայական գաղանները պատմութիւններ, եղերական կամ օրինակելի զրոյցներ այնչափ առատ և այլազան որչափ Սէն Ժանի խոտերն—որք Ամենայն սրբոց տօնէն սկսեալ մինչեւ Մագլազարդ՝ ձմեռնային գիշերներու աշխատութիւնքը մեղմելու կը ծառայեն։

Պոթոլէօնք՝ որք ջրոյներով փայտ եւ ածուխ կը փոխադրեն անտառին կիրճերուն մէջէն, կը փոխադրեն նաև այս դիցարանական պատմութիւնքն՝ Գիէզմի հովտին գիւղերուն, եւ երկոյին, իջեւանին մէջ, բարձր ծխնելոյզին տակ—ուր կուգան չորցնել երկայն անդրավարտիքներն և գաւաթ մը ֆիներէդ տնկելով՝ ծխել իրենց ծխափողը—զայնս կը հուշկեն։ Ահաւասիկ, ի մէջ այլոց, հատ մը՝ զոր պատմեցին Սօլէյլ-ա'Օռի կրակարանին հանդէպ, գեկտեմբերի մի գիշեր՝ յորում ձիւնը կը գիշուէր պատուհաններու մէջ, եւ զանգուածներ կը չիներէր ճանապարհաց վրայ։

* *

Ժամանակաւ կապգագործ մը կար որ Ֆուռ-օ Մուռնի կողմը կը բնակէր։ Կապգագործք (boisselier) գործաւորներ են՝ որք անտառը կը բնակին, եւ կը չիներեն ոփիէ կամ հացիէ խոհանոցի փոքր սպասներ, դգալներ, աղամաններ, սկուտեղներ եւ այլ փայտեայ անօթներ՝ զորս կը վաճառեն գիւղին բնակչաց։ Այս այնպիսի արուեստ մ'է որ խոշոր չահեր չի բերեր, եւ ուր մարդ ոսկւոյ վրայ չի գլորիր։

Մեր կապգագործն, որ իւր անուամբ Տուռոս Մագար կը կոչուէր, ուրեմն ապրուստի հայթայթման մասին մեծապէս կը նեղուէր նկատելով որ նոր ամուսնացած էր Լաչաւատցի փայտահարի մը աղջկանը հետ, և որ, իրր օժիտ, իւր երկու բազուկներէն եւ գեղանի աչերէն զատ ոչինչ էր բերած։ Տարի մը վերջ իւր կինը խոշոր մանչ մը ծնաւ, ուժեղ եւ կայտառ սկիւռի մը նման։ Ցայնժամ Տուռոս Մագար խորհեցաւ։ «Եթէ իմ տղուս տալու բան մը չունիմ, գէթ պէտք է որ գտնամ անոր կնքամայր մը որ զայն պաշտպանէ եւ անոր ձեռնտու ըլլայ այն պարագային մէջ՝ յորում անկէ պիտի բաժնուիմ։ Բայց, ամեն բանէ առաջ, կ'ուզեմ որ նա որ զայն պիտի անուանէ՝ ըլլայ արդար, ողջմիտ եւ պարկեշտ անձ մը, վասն զի այդ կարգի մարդոց ևեթ կարելի է վստահիլ։»

Այսպէս որոշելով, իւր հիւղակէն դուրս ելաւ և ոկսաւ հետազօտել անտառին մէջտեղէն։ Ըստ որում Օդ Շըվօշէի երկայնքը կը քննէր, Բիէռ Քառուաշի փողոցագլխին մօտ տեսաւ դէպ իրեն յառաջացող կին մը որ կարմիր շրջազգեստ և կապուտակ վերարկու մը հագած էր, գըլխուն վրայ ունենալով արուեստական վարդերէ պսակ մը, եւ ի ձեռին կրելով սրբոց նշխարներու ոսկեայ տուփ մը։

—Բարի լոյս, բարեսիրտ մարդ, ըսաւ անոր. այդչափ կանուխ ո՞ւր կ'երթաս։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը գըտնելու, տիկի՛ն,

—Իրա՞ւ . . . Արդ ուրեմն, զիս կ'ուզե՞ք. ձեր տրամադրութեան ներքեւ եմ։

—Մեծապէս շնորհակալ եմ, բարեսի՛րտ տիկին, միայն . . . կ'ուզեմ ողջմիտ, պարկեշտ եւ արդար անձ մը։

—Անանկ է նէ զիս ընդունեցէ՛ք, չի պիտի զղջաք . . . ես Ս. Հօիյտն եմ, ձեր ժողովրդեան պաշտպանը։

—Սուրբ Հօի՛ւտ . . . Դո՛ւք, սրբուհի մը . . . Ո՛չ, բարի տիկինս, իմ գործիս չէք գար։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Սրբուհին սրտնեղութեամբ։

—Ինչո՞ւ, Հիմա պիտի ըսեմ. զձեզ մեր եկեղեցւոյն մի գեղեցիկ մատրանը մէջ զետեղեցին, որպէս զի, գիւղին պաշտպանը ըլլալով, բարեսիրտ անձանց բարիք ընէք եւ չարերը պատժէք։ Փոխանակ ասոր, դուք ձեր քմահաճոյիցը եւեթ կ'անսաք։ Ըստ ձեր ազէկ կամ գէշ չարժման, կը բաժնէք յայ կամ յահեակ ձեր քաղցրութիւնները տալով ջերմութիւն անոնց՝ որք ցուրտ կը խնդրեն, անձրև անոնց՝ որք արեւ կ'ուզեն. մոռնալով խեղճ ճարտարարուեստները՝ որք կ'աշխատին խափշիկներու նման, ձեռնտու կ'ըլլաք սատակներու՝ որք իրենց տասը մատներով ոչինչ կ'ընեն . . . Ո՛չ, ասիկայ արդարութիւն չեմ անուաներ, եւ դուք իմ կնքամայրս չպիտի ըլլաք։

Ասոր վրայ Տուռոս հեռացաւ սրբուհիէն եւ Բիլանի կողմը իջաւ։ Եւ զի ապակէտան կը մօտենար, նշմարեց, պըճնասէր եւ քծնող կանանց անուշաբոյր հասակաւ, դեռատի կին մը, սպիտակ եւ կանաչ շրջազգեստով, գիրկը լեցուն ծաղիկ, եւ ինքը, նման մայիսի առաւօտեան, գեղեցիկ։

—Ո՞ւր կ'երթաք այդքան արագ, բարեսի՛րտ մարդս, աղաղակեց։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը կը փնտռեմ։

—Կ'ուզէ՞ք զիս, հարցուց մարդասիրաբար։

—Այո՛, բայց . . . Սա է որ պարկեշտ և արդար կին մը կը փնտռեմ։ Նախ ո՞վ է դուք, սիրուն տիկին։

—Ես Աստղիկ թագուհին եմ . . . ես եմ որ մարդոց գաւակներուն կուտամ գեղեցկութիւն եւ չնորհ, նաև ես եմ որ անոնց կուտամ ինչ որ լաւագոյն է յաշխարհի, սէրը։

—Այս պարագային մէջ դուք իմ խընդրած կինս չէք։

—Ինչո՞ւ համար ուրեմն, ժպի՛րհ։

—Ինչո՞ւ համար . . . վասն զի արդար չէք . . . Գեղեցկութիւն կուտաք այնպիսի անձանց՝ որոց սիրտը կրակարանին կացաւոր չղթային նման սեւ է, մինչեւ տգեղութեամբ եւ ոճեւութեամբ կը տառապեցնէք խեղճ ճարտարարուեստները... Սիրոյ գալով, ներեցէք ինձ ըսել որ զայն յանխորհուրդս կը սերմանէք ի սիրոս։ Նօրինը սիրուհի կ'ընէք ծագի՝ որ երբէք նէրա համար չի խռովիր. եւ ձեան նման պաղ կը թողուք Ռընօն՝ զոր Բիէռ մոլեկան սիրով կը սիրէ։ Իրաց ընթացքը այնչափ գէշ կը վարէք որ այլ ևս չեն տեսնուիր ազէկ ամուսնութիւններ և որ կինը յալ կը քաշէ այրն՝ ի ձախ . . . Դուք ո՛չ արդարութիւն և ոչ իմաստութիւն ունիք, գացէ՛ք, սիրուն տիկինս, մեր փուռը ձեզ համար չէ որ կը տաքնայ։

—Ի՜նչ թանձրամիտ մարդ, մրմնջեց Աստղիկ ուսերը բարձրացնելով։

—Որպիսի՜ ժպիրհ, քրթմնջեց Տուռոս հեռանալով մեծաքայլ։ Միշտ քայլելէ վերջ, հասաւ Ֆ---ըլլ ծովեզրին մօտ, ո՛չ հեռի Իլլէրէն, և ճիշտ այն քարին քով ուր չարագործք կը գլխատուէին։ Գատաւեցաւ՝ ակոցաւոր, խստադէմ, տարիքոտ կնկան մը՝ որ կը քայլէր յամրաբար, մէկ ձեռքովը նժարներ բռնած, իսկ միւսով փղոսկրեայ գաւազան մը։

Տիկինն, իւր ակոցներուն տակէն այտերը խթթարելէ վերջ, հարցուց Տուռոսի։

—Աղէ՛, բարեմի՛տ, ո՞ւր կ'երթաս։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը փնտռել կ'երթամ։

—Կնքամայր մը . . . Արդ ուրեմն, մըտի՛կ ըրէ. քու դէմքդ զիս կը յանկուցանէ, ուստի քու տղադ կնքելու կը հաւանիմ։

—Դա ինձ համար շատ պատիւ մ'է, պատասխանեց իմաստութեամբ կապանգործը, բայց վայրկեան մը . . . ո՞վ է քու դուք, ամեն բանէ առաջ ինձ արդար կին մը պէտք է։

—Կատարեա՛լ. [illegible] զիս լաւ-գունի մը չէիր կրնար հանդիպել, քանի զի ես Արդարութեան մարմնացումն եմ։

—Արդարութի՛ւն, երկնայի՛ն շնորհ . . . Դո՞ւք էք որ դատարանաց մէջ ժողով կը գումարէք եւ դատաստանաւորներուն խնդիրները կը դատէք. դո՞ւք էք որ կը դատապարտէք պատժապարտները, կամ զայնս կ'արձակէք սպիտակ՝ ձեան նման։

—Նոյն ինքն եմ։

—Կը բաւէ՛. իրար չենք կրնար մոռիկ ընել . . . կ'երեւայ թէ, հակառակ ակոցներնուդ, միշտ յստակ չէք տեսներ . . . Բանիցս անմեղ մը կ'ուզարկէք ի կալսան եւ կը թողուք յանցաւորը՝ հպարտ։ Բանիցս նաեւ, կ'ըսեն, տուգանաց կը դատապարտէք անձեր՝ որք ոչ թէ յանցանք կը գործեն, այլ զի ձեզ պէս չեն մտածեր։ Եւ յետոյ, ձեր վտաւակին (jupon) ետեւէն ընդ քարշ կ'ածէք կարգ մը անձինք՝ բարապաններ, գործակալներ, օգնականներ՝ որք կը հարստանան եւ կը ծաղրեն զմեզ, խեղճուկ թաքէ-ներս, որք զմեզ կը սնանկացնեն գրոշմուած թղթով, եւ զմեզ լիգաջինի կ'առնեն ծախքերով։ Եւ դուք զայս կ'անուանէք արդարութիւն, դո՛ւք, ո՛չ ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ, ինձ պէտք եղած կնքամայրը դուք չէք։

—Անառա՛կ, արդարութիւնը կ'արհամարհես . . . կեցի՛ր, զքեզ հիմայ զօրացս ձերբակալել պիտի տամ։

Բայց Տուռոսի սրունքները ուժեղ էին եւ նա արդէն հեռացած էր։ Վազած ատեն զարտուղի երթալով գերեզմանոցը հասաւ։ Ցանկարծ իր առջեւ կանգուն կին [illegible]

Ֆրանքֆուրտեան պատերազմ 1870-71ի, 155,000 մարդ և 15 միլիառ ֆր. Ֆրանսայի կողմէ, 60,000 մարդ Գերմանիոյ կողմէ։ (Գերմանիոյ դրամական վնասք Ֆրանսայի կողմէ տուժեցան։)

Սերպիոյ և Պուլկարիոյ պատերազմք 25,000 մարդ, 880 միլիոն ֆրանք։

Թուրքիոյ և Ռուսիոյ պատերազմ, 250,000 մարդ, հինգ միլիառ 625 միլիոն ֆրանք։

Հարաւային Ափրիկէի պատերազմք, 30,000 մարդ, 43 միլիոն 750 հազար ֆր։

Աֆղանստանի պատերազմ, 25,000 մարդ, 66 միլիոն 250 հազար ֆր։

ԵԿԱՀՈՒԷԻ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռիո-Յանէյրոյէ կը հեռագրուի թէ այդ քաղաքին մէջ ընկերութիւն մը կազմուած է 1,250,000 ֆր.ի վճարեալ դրամագլխով, խահուէի գնոյն տեւականութիւնն ապահովելու և գործառնութիւնները դիւրացնելու համար։ Այս ընկերութիւն գործակալութիւններ պիտի հիմնէ Նիւ-Եորքի, Հավռի, Համպուրկի և Լոնտոնի մէջ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի ելմտական խորհրդական Պ. Փալմէր օգոստ. 1ին Փարիզ Դահիրէ վերադարձաւ, և Խտիվն Ա. կարգի Մէհմիտիէ պատուանշան յանձնեց նմա, եգիպտական պարտուց փոփոխման խնդրոյն մէջ իւր աշխատութեանց ի գնահատութիւն։

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՑ
ԱՑՍ ԱՒՈՒՐ ՆԻՍՏԸ

Ազգային Ժողովն այս առաւօտ ժամ 4ին գումարեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, ընդ առաջեայ նախագահութեամբ Դեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէքսիճեանի եւ ատենապետութեամբ Ղազարոսեան Քրիստոստուր էֆէնտիի։ Ներկայ երեսփոխանաց թիւն էր 45։

Ատենական գործողութեանց կարգին մէջ ընդունուեցան Տատեան Ազն. Վահրամ պէյի եւ Պառնատեան Ազն. Պօղոս էֆէնտիի հրաժարականներն յերեսփոխանութենէն։ Նոյնպէս ընդունուեցաւ Ազն. Տոքթ. Թիւնաքեան էֆ.ի հրաժարականն յատենապետութենէ Ազգ. Ժողովոյ, իսկ երեսփոխանական հրաժարականը մերժուեցաւ։

Ապա կարգ մը ուրիշ ատենական գործողութիւններէ յետոյ, կարդացուեցաւ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր առ Ազգ. Ժողովն ուղղած հրաժարագիրն։ Կարծեաց հակիրճ փոխանակութենէ մը յետոյ, ըստ առաջարկութեան Մայր Դիւանի և Վարչութեան, միաձայնութեամբ որոշուեցաւ օրակարգ անցուցնել պատրիարքական հրաժարականն և առ առաւելն 15 օրէն ի նիստ գումարել Ազգ. Ժողովն՝ այդ խնդրով զբաղելու համար։

Յետ այս որոշման, Ժողովն անցաւ իր օրակարգի խնդրոց, եւ լրագրոյս մամուլը դրուած պահուն նիստը կը շարունակուէր տակաւին։

Ազգ. Ժողովոյ այս աւուր նստի ատենագրութեան ամփոփումը պիտի հրատարակենք վաղուան թուով։

Երկուան Մէնդէս-ի մէջ կը կարդանք.

Ռուսիոյ առաջնորդ Դեր. Բարթուղիմէոս եպիսկ. մայրաքաղաքս ժամանելուն պէս կայս. պալատ գնաց, իւր խորին անձնուիրութեան հաւաստիքը մատուցանելու համար առ Վեհ. Սուլթանն։

Բէօսթէնճէէն՝ եկած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն Զինճիրճեան Տ. Գաբրիէլ քահանային համար ժողովրդեան մէջ եւած խնդիրը տակաւին կը շարունակուի։ Ինչպէս յայտնի է, Կրօնական ժողովը Պոլիս կոչած է այդ քահանան։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, այդ քահանային պատճառաւ տեղւոյն եկեղեցին փակուեր է։

Պէօյիւքտէրէի Բարեգործական ընկերութեան Ս. Հռիփսիմեանց օրիորդաց վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնք արդէն կատարուած ըլլալով, աշակերտուհեաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի օր, 29 յուլիս, գիւղին Ս. եկեղեցւոյ պարտիզին մէջ, յաւարտ Ս. Պատարագի, ժամ 3ին։

Սկիւտար Իճատիէի Ներսէսեան և Երամեան վարժարանաց պարգեւաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, ժամ 7½ին, վարժարանին պարտէզին մէջ։

Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար Հայր Յովհաննէս Թումայեան ամսոյս 24ի երեքշաբթի օրուան չոգեկառքով Վիէննա՝ իւր պաշտօնատեղին՝ ուղեւորեցաւ։

ՄԵԼՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻԿ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Հրատարակեցաւ 39րդ թերթն որ կը հանի մինչեւ Marmot բառը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Զորրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ճաբոնի սպանիական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Տոն Բամոն Կէյթան Տոալապի և Ուրուկուէյի սպանիական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Տոն Ֆրանսիսքօ Շաքոն Տասիլսայի։ Ասոնք երեւմն իբրեւ քարտուղար պաշտօնավարած են մայրաքաղաքիս սպանիական դեսպանատան մէջ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Պարսկական կառավարութիւնն Ա-ԼԻ-ՆԱ-Ն Ա-ՂԷ-ԼԱ-Ն պատուանշանի չորրորդ աստիճանը նուիրած է Ահմէտ Ֆարիզ պէյի, դեր-տնօրէն առաջին ընդհանուր դատախազութեան դիւանին։

Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

Ի ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏ

Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշա երէկ առաւօտ կայս. պալատ գնաց և մինչեւ ժամ 7½ հոն մնալով, ստացաւ Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամանները։ Ն. Բարձրութիւն յետոյ Բ. Դուռը դարձաւ։

ՎՍԵՄ. ԾԱԿՈՐ ՓԱՇԱ

Ելմտական և կայս. անձնական Գանձուն Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա, որ չորեքշաբթի օրը ներկայ գտնուած չէր Նախարարաց խորհուրդին, երէկ եւս իւր պաշտօնատեղին չ'գնաց։ Ն. Վսեմութիւն կը տառապի ստամոքսի տկարութենէ, սակայն կը յուսացուի թէ մինչեւ կիրակի բոլորովին ապաքինի և կարենայ Բ. Դուռն երթալով ներկայ գտնուիլ նոյն օրուան Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Այս աւուրս թուրք լրագիրք երէկի Մէնդէս-է առնելով զրոյց մը կը յիշեն, թէ Բ. Դուռն ընդունելեր է Յունաց Ամեն. Պատրիարքին հրաժարականը։

ՀԱՍԱՆ ԱԼԻ ԷՖԷՆԴԻ

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Իմթիյազի ոսկի չքագրամ շնորհել հեռագրական և թղթատարական վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտիի։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Հիճազէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն վերջին երեք օրերու մէջ ութ հարիւրէ աւելի մահեր պատահած են հնտախտէ։ Մինչեւ հիմայ այդ ախտէ մեռնողներու թիւը հազար հինգ հարիւրի հասած է։ Ի Մէքքէ գտնուող տան և հինգ հազարի չափ ուխտաւորք ձիտտէ առաջնորդուած են, ուրկից մաքրանոցները պիտի զրկուին։

Հիճազի բժիշկներուն կողմէ տրուած տեղեկութեանց համաձայն, կ'ըսէ Զ...., այդ ախտ հնտախտ չէ, այլ քոլէրին, որ կերուած պտուղներու դժուարամարսութենէն փորհարութիւն յառաջ կը բերէ և այս մահեր կը պատահին փորհարութեանց առաջն առնու անկարելիութենէն։

Բ. Դուռը պաշտօնապէս ծանուցած է Հիճազի կուսակալութեան բացարձակապէս արգելելու մրգեղինաց մուտքը, մինչեւ որ այդ հիւանդութիւն անհետանայ։

—Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի։ Ճանաչնաժողովը քսան և եօթն բժիշկներ անուանուեց որք մայրաքաղաքիս ինչպէս նաեւ կղզիներու, Մաքրիգիւղի և Այթէֆանոսի թաղապետութեանց տրամադրութեան ներքև պիտի պաշտօնավարեն։ Այս բժիշկներ Քաղաքապետութեան զրկուած են և վաղը պիտի սկսին պաշտօնավարել։

—Սպարապետի Դուռն հրահանգ ուղղած է բոլոր զօրաբանակաց հրամանատարներուն հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնուլ զինուորաց նկատմամբ, հականեխական միջոցներով մաքրել անոնց պառկած տեղերը, ննջարաններու մէջ բազմաթիւ զինուորներ ի միասին չպառկեցնել, ուտելիքներու մաքրութեան վրայ խիստ հսկողութիւններ դրել և այլն։

—Ըստ մասնաւոր տեղեկութեանց տեղական ֆրանսերէն լրագրոյ մը, հնտախտի քանի մը նոր դէպքեր պատահեր են ի Բավէնտուզ, Մուսուլի մօտ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Ա-ՆԻ-ԶԱ-ԿԱ-Ն ԼՕՐԸ-ՌԻ-Ն

Այն ուխտաւորք որք Հիճազէն կը դառնան, ուր հնտախտ ծագած է, և որք Միջերկրականի ճանրով կուգան, բաց ի 20 օրեայ քարանթինայէ մը զոր պիտի սպասեն ի Թօր (Եգիպտոս), և առանց հաղորդակցութեան Սուէզի ջրանցքէն անցնելէ զատ, տասնօրեայ քարանթինա պիտի սպասեն մաքրանոցի մը մէջ։ Պէրութի մաքրանոցը պիտի ընդունի Սուրիա և Ափրիկեան Տրիպոլիս գացող ուխտաւորները, իսկ Փլազոմէնի մաքրանոցը (Իզմիրի մօտ) պիտի ընդունի ասիական և եւրոպական Թուրքիա գացողները։

Կ. Պոլիս, 26 յուլիս|7 օգոստ. 1890

ԸՆԴՀ. ՔԱՆԻ
ՏՐ. ՔՕԶՕՆԻ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Դատական և կրօնական գործոց Նախարարութիւնը Դեր. Էկզարքին յանձնած է Սկիւպի և Օխրիտայի պուլկար եպիսկոպոսաց Պէրաթները։ Սկիւպի եպիսկոպոսն է Տ. Թէոդոսիոս, և Օխրիտայինը՝ Տ. Սինէսիոս։ Առաջինն երեքշաբթի աւուր շոգենաւով մեկնեցաւ ի Սէլանիկ, անտի իւր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար, իսկ երրորդն յառաջիկայ շաբթու պիտի մեկնի։ Այդ երկու եպիսկոպոսաց տրուած Պէրաթներն յար և նման են Բ. Դրան կողմէ ի հնումն տրուած Պէրաթներուն։

Սկիւպի եպիսկոպոս Տ. Թէոդոսիոս ընիկ Մակեդոնիացի է։ Իւր ուսումն առած յունական կղերանոցի մը մէջ ուր վարդապետ ձեռնադրուած է։ Պուլկարաց ազգային եկեղեցւոյ դատին ամենէն եռանդուն պաշտպաններէն մին է և ուսեալ եկեղեցական մը։ Խորապէս հմուտ է աստուածաբանութեան, և առանձինն յաջողած է ուսանիլ ֆրանսերէն և թուրքերէն լեզուները։ Էկզարքարանն յաճախ անոր հմտութեան ու փորձառութեան կը դիմէ։ Տ. Թէոդոսիոս քանի մը տարիներ Էկզարքարանի գործակատարն եղած է Բ. Դրան մօտ, յետոյ Էկզարքական փոխանորդ ի Բրբք Քիլիսէ և յետոյ պաշտօն մը վարած է ի Սկիւպ։

Օխրիտայի եպիսկոպոս Տ. Սինէսիոս եւս ընիկ Մակեդոնիացի է։ 13 տարեկան հասակէն հանրային կեանքի մէջ մտած ըլլալով յոյժ ծանօթ է օսմ. պաշտօնական մարմնոյն ինչպէս նաեւ Պուլկարաց։ Տասը տարի շարունակ վարած է Ադր. Պոլսոյ պուլկար եպիսկոպոսի պաշտօնն և նշանաւոր հանդիսացած է Պուլկարաց համար դժուարին եղող ժամանակամիջոցի մը մէջ, իւր ճարտարութեան և կուսակալ Բէուֆ փաշայի բարեյօժարութեան շնորհիւ՝ յաջողած է ամրապնդել պուլկար տարրին կացութիւնն յԱդրիանուպոլիս և նահանգին գրեթէ բոլոր կարեւոր կեդրոններուն մէջ պուլկարական դպրոցներ բանալ։ Հմուտ է աստուածաբանութեան, քաջ կը խօսի թուրքերէն լեզուն և համակրելի անձ մըն է։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՍԵՐԲԻԱ

Օսմ. թղթատարութեան և հեռագրաց վարչութեան պատուիրակ՝ խորհրդական Բրոլ էֆ., ընդհ. քարտուղար Մելքոն էֆ., Ղալաթիոյ միջազգային նամակատան տնօրէն Բէդրաքի էֆ. ու սերպիական պատուիրակ Պ. Թ. Թէրխան, առաջին թարգման սերպ դեսպանատան, որք երկու տէրութեանց միջեւ թղթատարական պայմանագրոյ մը կնքման համար կը խորհրդակցէին, վերջերս դադրեցուցած էին իրենց գումարումները, որովհետեւ Բրոլ էֆ. Գերմանիա պիտի ուղեւորէր իւր հիւանդ կնոջ քով գտնուելու համար։ Արդ, այս վերջինն առողջացած և մայրաքաղաքս դարձած ըլլալով, յանձնաժողովն իւր նիստերը պիտի վերսկսի ի մօտոյ։

ՏԽԱՒՈՏԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՍԷԼԱՆԻԿ

Վերջերս ծանուցուեցաւ թէ Սէլանիկի նահանգին կէվկէլի կոչուած տեղը երկրագործք թոյլ չէին տար որ Բէժիին կողմէ միակութիւնը չարտօնուած ծխախոտի տունկերն արմատախիլ ըլլան։ Ըստ տեղեկութեանց Մէնդէս-ի, այս կռիւ կը շարունակուի տակաւին դիւացուց և Բէժիի պաշտօնէից միջեւ և կը վախցուի որ զինուորական զօրութիւն գործածել հարկ պիտի ըլլայ։

ՓԱՐԻԶՈՒ ԵՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Թէեւ ծանուցուեցաւ թէ Փարիզու օսմանեան դեսպան Էսատ փաշա և Պերլինի օսմանեան դեսպան Թէվֆիգ փաշա ճամբայ ելած են մայրաքաղաքս գալու համար, սակայն, ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, Թէվֆիգ փաշա հեռագրաւ ծանուցած է թէ իւր հիւանդութեան պատճառաւ մէկ քանի օր յետոյ պիտի կրնայ մեկնիլ Պերլինէն։ Իսկ Էսատ փաշա Թէեւ Փարիզէ ճամբայ ելած է, սակայն Ֆրանսայի ծովեզերեայ քաղաքներէ մին գնացած է, ուրկից մէկ քանի օրուան համար մայրաքաղաքս պիտի դայ։

ՀՈՆԿՐՕԳՈՒՏ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսացի խումբ մը երկրաչափներու մեկնումէն յետոյ, որք փառաւոր ընդունելութիւն մը գտան ի Կ. Պոլիս, Ֆրանսայի հեռագրաց և թղթատարութեան նախկին նախարար Պ. Կռանիյէի ժամանումը նոյն մը կը համարուի թէ ֆրանսական դրամագլուխք դէպ արեւելք կը բերուին։

Պ. Կռանիէ, որ շաբաթէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի, մտադիր է կարգ մը ճարտարուեստ ձեռնարկութեանց արտօնութիւն խնդրել օսմ. կառավարութենէն, ոչակցութեամբ դրամատերաց զօրաւոր խմբի մը։

ՀՐՇԷՋ ԳՈՐԾԻՆԵՐՈՒ ՓՈՐՁԸ

Ամերիկեան նորահնար հրշէջ գործիներու փորձն երէկ կատարուեցաւ Օգ Մէյտանի շրջակայքն ի ներկայութեան ջրհանկիր զօրաց հրամանատար Զէյէնեի փաշայի, կայս. թիկնապահ նաւային Ֆէրիդ Սիթրէքէր փաշայի և նաւային ջրհանկիր զօրաց վաչտին սպայից ոմանց։

Տասը հատ տակառ տեղ մը դրուեցան, չորսը տակը, երեք վրան, երկուքն ասոնց վրան և մէկն ալ աւելի վրան, եռանկիւն մը կազմելով։ Այս տակառներ օծուած էին քարիւղով ու այլ դիւրավառ նիւթերով և լեցուած փայտի տաշեղներով։ Այդ ձեւով դրուած տակառները չորս կանգուն բարձրութիւն մը ունեցան։ Տաշեղներուն կրակ տրուելով երկու վայրկեանի չափ թող տրուեցաւ, որպէսզի բոցերը չորս կողմն առնուն։ Նոյն պահուն ջրհանկիր զինուոր մը որ նորահնար ջրհանը շալկած էր, տակառներուն մօտեցաւ չորս մեղր հեռաւորութեամբ և սկաւ ջրհանին խողովակով մէջը գտնուած հիւթը բոցերուն վրայ սրսկել։ Մէկ վայրկեան տաք երկվայրկեանի մէջ բոցերը իջան և երեք վայրկեանի մէջ կրակը բոլորովին մարեցաւ։ Այդ ջրհան, մէջը գտնուած հեղուկին հետ, 15 օրեայ ծանրութիւն ունի։

Երկրորդ փորձ մը եւս կատարուեցաւ։ Մնուկի մը մէջ փայտի տաշեղներ դրուած էին և մէջի կողմը քարիւղով ու այլ դիւրավառ նիւթերով օծուած։ Տաշեղներուն կրակ տրուելով մէկ երկու վայրկեան սպասուեցաւ, որպէս զի աղէկ մը բռնկի, և յետոյ մասնաւոր բաղադրութիւն մը պարունակող շիշ մը նետուեցաւ այդ մնուկին մէջ եւ կրակն անմիջապէս մարեցաւ։ Ինչպէս կ'երեւի, կատարուած փորձերն յաջողութեամբ պսակուեցան։ Կ'ըսուի թէ այդ նիւթէն քսան-քսան և հինգ օրեայ պարունակող մէկ տակառը քսան ոսկի կ'արժէ և ամենափոքր հրդեհը մարելու համար 15-20 տակառ պէտք է։

—Բարիզու և Պրիւսէլի օսմանեան դեսպանատանց զինուորական կցորդ եւ Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի որդին հազարապետ Շերիֆ պէյ այս շաբթու պիտի ամուսնանայ Բրէնս Հալիմ փաշայի աղջկան բրէնսէս Էմինէ հանըմի հետ։

—Թուրէէ կը հերքէ լրագրաց ոմանց այն լուրը թէ Պրուսայի կուսակալ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա մայրաքաղաքս պիտի գայ։

—Երէկ տեղի ունեցաւ Բրէնս Հալիմ փաշայի որդւոյն Պետական Խորհրդոյ անդամ Սայիտ փաշայի ամուսնութիւնը Թասուն փաշայի աղջկան հետ։

—Տարբճաի ժողովուրդը երեսուն ոսկի դրամ և 70 ոսկինոց ուտեստ ու հագուստ նուիրած է ի նպաստ Բէյնտիքի հրկիզելոց։

—Լարիսայէն կը գրեն թէ ութ հրեայ ընտանիք, իբր երեսուն անձէ բաղկացեալ, անցեալ շորեքշաբթի մեկներ են անտի, Իզմիր գաղթելու համար։ Թեսալոնիկի ուրիշ հրեայ ընտանիքներ ալ կը պատրաստուին անոնց օրինակին հետեւիլ։

—Մաքրիգիւղի բնակիչք ընկերութիւն մը կազմեր են քիչ հեռաւորութեամբ գտնուած աղբիւրի մը ջուրն իրենց գիւղը բերել տալու համար։ Ծողովակաց հաստատման և այլոց համար 1500 ոսկի ծախք հաշուած է։

—Պետական Խորհուրդն, որու յանձնուած էր քննել Հէյլէյի կղզւոյ Զամ Լիմանը անուն տեղը նաւարանի աւազան մը շինելու մասին եղած առաջարկն, իւր քննութիւններն աւարտած է և տեղեկագիրը ի մօտոյ պիտի մատուցանէ։

Պետական Խորհրդոյ քննութեանց արդիւնքը թէեւ տակաւին յայտնի չէ, սակայն, կ'ըսէ Թուրէէ, խնդրոյն հիմնական կէտը արժան է որ քննուի տէրութեան կողմէ, որովհետեւ առաջարկուած է այս հոյակապ շինութեան համար Օսմ. կայս. Պանքայի կողմէ երաշխաւոր մը ցոյց տալ և առողջապահական անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելով ոչ է գանգատանց տեղի չթողուլ։

—Թուրէէ Ծովային նախարարութենէն առած տեղեկութեանց վրայ, պաշտօնապէս կը հերքէ այն զրոյցը թէ Ճիտտէի առջեւ ընկղմող Շուրէէ շոգենաւին նաւապետ Շէվքէդ պէյ անձնասպան եղած է։

—Այն վեց թորբիտոներն, որք Մարմարայի մէջ փորձեր պիտի կատարեն, տակաւին արքունի Նաւարանը կը գտնուին։ Այս թորբիտոներու մէջ իբրեւ սպայ պիտի ծառայեն նաւային վարժարանի շրջանաւարտք։ Թորբիտոներն երկուսմասի պիտի բաժնուին, որոց մին պահպանողական և միւսն յարձակողական փորձեր պիտի կատարէ։ Թորբիտոները ցերեկները Նիկոմիդիոյ և Տարտանելի կողմերը փորձեր պիտի կատարեն եւ գիշերներն ալ Հէյլէյի կղզւոյ շուրջը պիտի համախմբուին։ Կղզւոյն ծովեզերաց վրայ երկու տեղ էլեկտրական լապտերներ պիտի դրուին։

—Ի Խասգիւղ Գալայնը Պաղչէսի, ամիս մը առաջ ուրբաթ օր մը, ոճրագործութիւն մը կատարուած էր, և անդ բնակող մի քանի կասկածելի անձեր Ահմէտ, Մուսն, և Թօփհանէի արհեստական գնդէն էմին ձերբակալուած էին։ Նախընթաց օր Զինուորական Ատենին առջեւ դատուելով, ատաղձագործ Իսմայիլ, Հագգրին ոճրագործութեան հեղինակը լինելը վճռեց։ և միւսներն անպարտ արձակեց։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԱՐՔԵԹՈՒՂԹՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 7 Օգոստ.— Լոնտոնի սակարանի տնօրէն խորհուրդն ընդունեց որ այս սակարանին մէջ պաշտօնապէս նշանակուին գներն այն 6 % տոկոսաբեր պուլկարական պարտատոմսից որք ի հրապարակ հանուած են Ռուսճուք-Վառնայի երկաթուղւոյ գծին պուլկար կառավարութեան կողմէ գնման առթիւ։

ՀԷՅԼԻԿՈՒԼԱՆՏ

ՊԵՐԼԻՆ, 7.—Նոր Տեսչէ Ազ. Զայրոնէ կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ կայսր օգոստ. 10ին Հէյլիկոլանտ պիտի երթայ։

փաթթուած էր եւ ուսին վրայ մանգաղ մը կը կրէր։ Դէմքը կերպասով ծածկուած էր, քալած ատեն իւր անդամներէն չոր ձայն մը կը հանէր նման այն ձայնին, զոր կարկուտք տանեաց վրայ տեղալով կը յարուցանեն, եւ, փայտեայ զանգակի մը ձայնովը, պոռաց կապադարձին.

—Ընկե՛ր, այդչափ արագ ո՞ւր կ'երթաս։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը փնտռելու։

—Չիս կ'ուզե՞ս։

—Գիտնամ... կ'ուզեմ կին մը՝ որ արդար ըլլայ։

—Դու երբէք չպիտի գտնաս կին մը՝ որ լինի արդար քան զիս։

—Ամեն ոք ինձ այդպէս կ'ըսէ... Ո՞վ էք դուք։

—Ես Մահն եմ։

Տուտու Մագար պահ մը մտածելէ վերջ պատասխանեց—Հարուածի մասին, այո՛, արդար էք. եւ ոչ մէկուն համար նախաժեծարութիւն կ'ընէք, մատաղ կամ ծեր, ծառայ կամ տէր, ընչաւէտ կամ մուրացիկ, իշխան կամ շինական, երբ ժամը հնչէ ամբողջ աշխարհը կը տանիք, խառն ի խուռն, առանց ազգակներու եւ արտասուաց գթալու, առանց՝ ոսկւոյ եւ արծաթի խոստումներով փաղաքշուելու։ Ամեն դուռ կը զարնէք եւ աքալէ՛։ ըսի՞ք մի, պէտք է քալել։ Ճշմարտապէս արդար էք և կարելի է ձեզ վստահիլ... Մանչուն կնքամայրը պիտի ըլլաք, հէ՛տս եկէք։

Տուտու վերադարձաւ իւր հիւզակը՝ մանչուն համար ընտրած կնքամօրը հետ թեւ ի թեւ։

Մահը մանկան կնքամայրը եղաւ եւ, յետ մկրտութեան, հիւղակին մէջ տեղի ունեցաւ մի մեծ խնջոյք՝ ուր կերան ադանձեալ միս, պարպեցին սպիտակ գինւոյ շիշեր, եւ ուր կեցան մինչեւ գիշեր։

* * *

Երբ զատուելու վայրկեանը եկաւ, Մահը Տուտուի ըսաւ.—Դու բարեսիրտ մարդ մ'ես, բայց վիճակդ երբէք հանգիստ չերեւիր ինձ եւ կ'ընես արհեստ մը որ գթեզ շատ չի հարստացներ։ Քանի որ զաւկիդ կնքամայրը եղայ, և որ իմ վրաս վստահութիւն ունեցար, կ'ուզեմ որ ասես օր մը բանէ մը պակասութիւն չունենայ, առ այս քեզ պիտի ուսուցանեմ արուեստ մը՝ որ չատ նեղութիւն չպիտի տայ, և որ քեզ շատ ստակ պիտի բերէ։

—Ո՞րն է, հարցուց Տուտու պլուցեալ։

—Բժշկական արուեստը։

—Ե՞ս, բժի՞շկ, բայց բան մը չեմ գիտեր, նոյն իսկ անկարող սառագրութիւնը դնելու։

—Առոր համար անհանգիստ մ'ըլլար։ Ահաւասիկ ինչպէս պիտի յաջողիս։ Երբ հիւանդի մը քով կանչուիս նախ և առաջ անկողնոյն բարձին, վարագոյրներու ծայրերուն մէջ պիտի նայիս, և երբ գիս հոն առանց մանգաղիս տեսնես՝ հիւանդին ապատմանը վրայ պիտի կրնաս ապահով ըլլալ։ Ցայնժամ տուր անոր ինչ որ կ'ուզես, նոյն իսկ պայծառ ջուր, զայն պիտի բժշկեմ։ Եթէ, ընդհակառակը, մանգաղիս փղփղալը տեսնես տուերին մէջ, ուրիշ բան մ'ըներ բայց եթէ կանչել տուր նոտարն եւ ժողովրդապետն։

Կ'ըսէ և կ'ընէ։ Անգամ մը որ Մահը մեկնեցաւ, Տուտու գնաց սև պարեգօտ մը, քառակուսի գլխարկ մը, և կապամգործն եղաւ բժիշկ։ Վստահութիւն չէր պակսեր, և զի այդ, ինչպէս նաեւ ուրիշ շատ արուեստներու մէջ վստահութիւնն ոչինչ կը խանգարէ, սկսան զայն հիւանդի կանչել և սկսաւ հիւանդաց բազկերակները գնել։

Իւր Մահ ընկերոջ գործակցութեանը շնորհիւ, երբէք չէր սխալեր, եւ երբ ըսած ըլլար, «Ծանր բան մը չկայ, այս մարդը պիտի բժշկենք», հիւանդին ապաքինմանը մասին ապահով կ'ըլլային։ Ուստի զայն կը կանչէին երեսուն մղոն շուրջանակի տեղերէ։ Ըստ որում իւր դարմանները՝ պարզ, դիւրագործելի, առանց նողկանաց և առանց թանչքի էին — զի իւր հիւանդները պայծառ ջրով կը բժշկէր — յաջողութիւնը մեծ էր։ Նոյն իսկ կը պնդեն թէ ինքն էր, Մահնրմանէ չատ յառաջ, որ հնարեց մարդաբանութիւնն։ Ի՞նչ փոյթ, նա հռչակուած էր հիւանդութեանց մասին իւր գուշակութիւններուն համար։ իւր այցելութիւնք կը փոխարինուէին գեղեցիկ ոսկիներով, ուստի քիչ ժամանակուան մէջ միլիոնատէր եղաւ։

Իւր մանչն ակներեւ կերպիւ կը մեծնար և ամեն կերպիւ կ'երջանկանար։ Տուտու, ընդհակառակը, կը ծերանար և մազերը կը ճերմկնար։ Ժամանակ առ ժամանակ, երբ զբաղմանց պատճառաւ քաղաք կ'երթար, Մահն անտառէն անցնելով այցելութիւն կուտար իւր սանին։

Անգամ մը Մահը բժշկին ըսաւ.

—Երբ այս գաւառակէն կ'անցնիմ, միշտ քեզ տեսնել կուգամ, իսկ դո՛ւ, տակաւին իմ տունս չեկար... Սակայն ինձ այցելութիւն մը կը պարտիս։

—Հոգ չէ, կը պատասխանէր Տուտու, գթեզ շատ կանուխէն պիտի գամ տեսնել։ Երբ մարդ ձեր տունը ոտք դնէ, չուտ թող տալու սովորութիւնը չունի։

—Ապահովուէ՛, գթեզ ժամանակէդ առաջ չպիտի առնեմ... գիտես թէ որքա՜ն արդար եմ... Մի՛ վախնար ուրեմն և եկ ինձ հետ ընթրել։

* * *

Մի քանի օր վերջ նախկին կապամգործը որոշեց փոխադարձ այցելութեան երթալ իւր մանկան կնքամօրը։ Գնաց գնէ գտաւ անտառի մը խորին մէջ՝ ուրկէ անցնելը գիտէր, և միասին մեկնեցան։ Մահը իւր հետն անցուց խոպան և անպտուղ տեղերէ, բարձրաբերձ ծառոց լուանիստ անտառներէ, բլուրներէ, գայլախաղերով լի հեղեղատներէ, ամբողջ երկիր մը ուրկէ Տուտու ճամբորդած չէր երբէք։ Նաեւ, երբ լերան մը գագաթը գտնուող թափուր և խոպան դաշտ մը հասան, բժշկին սրունքները կտրած էին և այլեւս չէր կրնար յառաջանալ։ Վերջապէս լեռնագագաթին ծայրը նշմարեցին տեսակ մը դղեակ յոյժ սեւ, բաղեղով ծածկուած հին պատերով շրջապատեալ։

—Ահաւասիկ տունս եկանք, ըսաւ Մահը, գուռը զարնելով։

—Մէ՛ջ, չատ կանուխ, մրմնջեց Տուտու, որովհետեւ սրունքներս զիս չեն կրնար բռնել այլեւս։

Անգամ մը որ ներս հոան, տան տիրուհին մխիթարեց իւր հիւրը առատ ընթալով ներկայ գտնուիլ նոյն օրուան Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Դատական և կրօնական գործոց Նախարարութիւնը Դեր. Էկզարքին յանձնած է Սկիւպի և Օխրիտայի պուլկար եպիսկոպոսաց Պէրաթները։ Սկիւպի եպիսկոպոսն է Տ. Թէոդոսիոս, և Օխրիտայինը՝ Տ. Սինէսիոս։ Առաջինն երեքշաբթի աւուր շոգենաւով մեկնեցաւ ի Սէլանիկ, անտի իւր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար, իսկ երրորդն յառաջիկայ շաբթու պիտի մեկնի։ Այդ երկու եպիսկոպոսաց տրուած Պէրաթներն յար և նման են Բ. Դրան կողմէ ի հնումն տրուած Պէրաթներուն։

Սկիւպի եպիսկոպոս Տ. Թէոդոսիոս ընիկ Մակեդոնիացի է։ Իւր ուսումն առած յունական կղերանոցի մը մէջ ուր վարդապետ ձեռնադրուած է։ Պուլկարաց ազգային եկեղեցւոյ դատին ամենէն եռանդուն պաշտպաններէն մին է և ուսեալ եկեղեցական մը։ Խորապէս հմուտ է աստուածաբանութեան, և առանձինն յաջողած է ուսանիլ ֆրանսերէն և թուրքերէն լեզուները։ Էկզարքարանն յաճախ անոր հմտութեան ու փորձառութեան կը դիմէ։ Տ. Թէոդոսիոս քանի մը տարիներ Էկզարքարանի գործակատարն եղած է Բ. Դրան մօտ, յետոյ Էկզարքական փոխանորդ ի Բրբք Քիլիսէ և յետոյ պաշտօն մը վարած է ի Սկիւպ։

Օխրիտայի եպիսկոպոս Տ. Սինէսիոս եւս ընիկ Մակեդոնիացի է։ 13 տարեկան հասակէն հանրային կեանքի մէջ մտած ըլլալով յոյժ ծանօթ է օսմ. պաշտօնական մարմնոյն ինչպէս նաեւ Պուլկարաց։ Տասը տարի շարունակ վարած է Ադր. Պոլսոյ պուլկար եպիսկոպոսի պաշտօնն և նշանաւոր հանդիսացած է Պուլկարաց համար դժուարին եղող ժամանակամիջոցի մը մէջ, իւր ճարտարութեան և կուսակալ Բէուֆ փաշայի բարեյօժարութեան շնորհիւ՝ յաջող

ՀՆՏԱԽՏ

ՄԱՍՐԻՏ, 7.—Վալենցիոյ և Թուլէտոյի նահանգաց մէջ 127 անձինք հնտախտէ վարակեցան և 62ը մեռան։

ՌՈՒՍ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼՔ Ի ՓԱՐԻԶ

ՓԱՐԻԶ, 7.—Վերաքննիչ Ատեանն հաստատեց ռուս յեղափոխականաց դէմ տրուած վճիռը։

ԻՏԱԼԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀՌՈՄ, 7.— Ումպերթօ թագաւորին հրամանագրով փակեցաւ Իտալիոյ արդի Խորհրդարանին կէս տարեշրջանը։

ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 7.—Մարդասպան Քէմլէր մահու պատիժը կրեց էլեկտրականութեամբ։

Ի ԶԻՆԱՍՏԱՆ

ՇԱՆԿԱԻ, 6.— Զինացի զինուորներէ և գիւղացիներէ բաղկացեալ ամբոխ մը աւրեց երկաթուղին, այն կարծելով թէ երկաթուղեայ Զինաստանի մէջ մուտքն է պատճառ վերջերս տեղի ունեցած մեծաւ մեծ ողողմանց։

ՀՐԵԱՑՔ ՌՈՒՍԻՈՅ

ՓԵԹԵՐԲՈՒՐԳ, 7—Վաւերական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ ռուս կառավարութիւնը մտադիր չէ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուլ Հրէից դէմ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ

ՀԱՄԲՈՒՐԳ, 7.—Օտար լրագիրք շփոթանցեալ լուրեր կուտան Վիլհէլմ կայսեր հետեւորդներուն վրայ, ի Ռուսիա ուղեւորութեանն առնն։

Համբուրկեր Նոյէյիդէն վաւերական աղբիւրէ առնլով կը յայտարարէ թէ տասն հոգի միայն պիտի ընկերանան կայսեր, որոց մէջ են Սաքս-Ալթենպուրկի Ալեքսէրդ իշխանը, Զարին մէկ մօտաւոր ազգականն, և նախարարապետ Ֆոն Քափրիվի։

ՔՕՈՒԷՍ, 7.—Վիլհէլմ Կայսր զբօսանաց ակմբին անդամուց գոհունակութիւն յայտնեց Անգլիոյ մէջ գտած սիրալիր ընդունելութեան և անգլ. մամլոյ համակրանաց յօդուածներուն համար։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՓԱՐԻԶ, 7.—Ի Լոնտոն փոխանակեալ յայտարարութիւններով, Ֆրանսա կը հաւանի փոխել 1882ի յայտարարութիւնն՝ թող տալով անգլիական թեւարկութեան հաստատման Զանզիպարի և Մասքաթի վրայ։ Անգլիա կը ճանչնայ Ֆրանսայի թեւարկութիւնը Մատակասքարի վրայ և իր հիւպատոսները կ'ենթարկէ Ֆրանսական կառավարութեան վաւերացմանը։ Անգլիա ասկից զատ կը ճանչնայ Ֆրանսայի ազդեցութեան շրջանակին սահմաններն յԱֆրիկէ, Ֆրանսայի Ալժերիական, Սենեկալեան և Նիկէրեան ստացուածոց ընդարձակմամբ։

ՓԱՐԻԶ, 7.—Անգլիւ-Ֆրանսական դաշնագիրն ստորագրեցաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 27 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԴՐՈՅ

3 տոկոս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	108 5/8
3 » » » (վճարելի)	108
3 » Բարիզի » (պանքայի)	23 80
3 » » » (վճարելի)	23 37 1/2

Օսմանեան Քոնսոլիտ

Երեկ երեկոյ դոց. (Մարտ. Դ. Սեպտ	19 31
Գերագոյն գոցուածքն վերջը »	19 27 1/2
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտեան բացուածքը	19 30
Կէս օրին »	19 29

ԻՍԹԻԳԴԱԼԷ ՏՈՒԻՒԼԻ

Երեկ երեկոյ	54 35
Այս առաւօտ	54 37
Կէս օր	54 37

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՏԱՔԻՆՈՒ

Փոխառութիւն	A. Սեպտ	39
»	B. »	23
»	C. »	19 35

ԲԱԺԱՆԵՑՈՒՄՔ

Սուքիթ ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 28
Գրեսիթ ժէնէրալ	Ռոմ. »	9 2
Գանք ազ Ֆրանս	» »	6 31
Սու. Շանժ Եվլեւոր	» »	4 30
Թրամուէյ	» »	495
Բուժելի երկաթուղի	Ֆր.	75 3/4
Բասենթուրք Լամբրոմի	Գ. Ե.	133

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	ՂՐՇ.	100
20 ֆրանքոց	»	87 17
Ամերիկեան ոսկի	»	110 12
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	108 4
Իմպերիալ	»	90 30
Գրիվնայ	»	51 18
Բուլղարիայի թղթադրամ	»	7 76
» արծաթ	»	82
Մէճիտ. արծաթ. (մարբ)	»	108 8
Վիշնոյ	»	103 20
Չիրգոյ	»	103 15
Մէթալիք	»	101
Թոսիկնէ	»	— —

ՊԱՏՈՒԱՍՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

ԳԱՂՂԻՈՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ ՄԷՋ

Գոնէ անգամ մը ներեցէք ինձ, Տէր Խմբագիր, բայց մանաւանդ «ազնիւ ընթերցողք», բժշկականութեան քմահաճոյք ունենայ. է՛հ, եթէ կը համարձակիմ բըժշկական խնդրոյ մը միջամտել առանց բժիշկ ըլլալու, պատճառն այն է որ կը ճանչնամ շատ բժիշկներ որք իրենց միջամտութեանց մէջ փոխանակ հմտութեան ու տաղանդի՝ իրենց տիտղոսը «կ'ածեն ի հանդէս»։

Նպատակս քրոնիկ մը գրել չէ։ Որովհետեւ պատուաստը այժմէութիւն մը ստացաւ, կամ լաւ եւս, իր դատապարտութիւնը Յօքթ. Տօպրաչեանէ, (ինքն եւս բժշկաց և նոյն իսկ հասարակութեան դատապարտութիւնը ստանալով), օգտակար համարեցի հետեւեալ քաղուածքն ընել Փարիզի վերջին թերթերէն, և ներկայել զայն հասարակութեան, այն պահուն ուր կ'ըսուի թէ ծաղիկ կայ Պոլսոյ քանի մը արուարձաններուն մէջ և թէ օՏքթէօռին յօդուածը պատուհաս մ'աւելի կրնայ ըլլալ հասարակութեան մոքերը պղտորելով։

Է՛հ, վրէժ չը պահէք ինձ դէմ, սիրելի Տօքթէօռ, եթէ դիտրիլ կ'ըսեմ, քանի որ կ'ենթադրեմ թէ ունիք այդ ազդեցութիւնը—բացասական, պղտորիչ,—ինչ որ միշտ բան մ'է։

Ընթերցողք պիտի տեսնեն Ֆրանսայի Բժշկ. կամարին ներկայեալ տեղեկագիր մը յորում պատուաստը պարտաւորիչ ընել կ'առաջարկուի։

Ցիրաւի թէեւ Տօքթ. Տօպրաչեան այդ ականաւոր գիտուն բժշկոյ կարծիքէն չէ, բայց իր կարծիքը տեղեկագրէն յետոյ միայն հաշկած ըլլալուն համար՝ (քաջութիւն մը իր կողմանէ) ազդեցութիւն չէ ունեցած այդ տեղեկագրին ճակատագրին վրայ։

* * *

Գաղղիոյ բժշկական Ակադեմիոյ վերջին նստին մէջ, հանրային առողջապահութեան խորհրդարանական Մասնախումբը, քննելով պատուաստման խնդիրը Պ. Բրուի տեղեկագրոյն վրայ, դասախօս ի բժշկական վարժարանին Բարիզու և տեղեկաբեր սոյն կարեւոր խնդրոյն, յանգեցաւ որոշմանց, զորս յանձնաժողովը վաւերացուց և պատճառաբանեց հետեւեալ կերպիւ։

Ցանձնաժողովս նկատելով թէ պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն դ-ն եղանակներն են ծաղիկին դէմ առաջքն առնելու։

Թէ սոյն գործողութիւնք բնաւ վնասէ՞ն չեն երբ կատարուին ըստ կանոնաց արհեստին։

Թէ ոչ միայն վտանգաւոր չեն ծաղիկի համաճարակի ատեն, այլ դ-ն դէջ են սոյն համաճարակները կոչնչելու։

Թէ ծաղիկը բնութիւն ունի դադարելու է այն երկրաց մէջ յորս պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն գործադրեալ են և ըստ օրինի կը գործադրուին։

Թէ սոյն հիւանդութիւնը դարձեալ վերնանալու անհրաժեշտ քաղաքակրթեալ երկիրներէն։

Նկատելով վերջապէս թէ կենդանական պատուաստը բնութիւն գոնէ մը և ոչ թերեւս մը և ոչ կարելի՝ բնութիւն գոնէ մը տալ։

Կը քուէարկէ։

Թէ օրէնք մը ստիպողական ընել Գաղղիոյ մէջ պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն։

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մովսէս Խորենացի և Լամարթին,—Ակնարկ մը մեր կրթական և գրական անցեալն և ներկային վրայ.— Ի՞նչպէս կարելի է զարգացնել մեր արդի գրականութիւնը։

Մովսէս Խորենացի և Լամարթին... դարեր կը բաժնեն այս երկու հոյակապ անուններն որք մեր գրչին տակ կը միանան այսօր։ Սահակ-Մեսրոպեան մշտնջենաւոր աշխատութեան հանդէսը օրուան դիւցազն ըրած է դարձեալ Խորենացին որ արդէն գերագոյն ներկայացուցիչն է մեր անցեալ գրականութեան, ուստի անդէպ չէ կարծեմ անգամ մ'ալ յօդուածիս նիւթ ընել զայն։ Այս առթիւ հետաքրքրական է զուգակշռել զայն ֆրանսացի այն մեծ հանճարին Լամարթինի հետ՝ որուն հետ ամենէն աւելի նմանութեան կէտեր կ'ընծայէ։ Խորենացի և Լամարթին... ազգաւ և ժամանակաւ իրարմէ որչա՛փ տարբեր և որչա՛փ հեռի։ սակայն հանճարով, կենաց, իրենց երկասիրութեամբ և այլ հանգամանաց իրարու որչա՛փ մօտ և ո՛րչափ նման։ երկուքին ալ կեանքը այնչափ սերտիւ կցեալ է և շաղապատեալ իրենց ժամանակի ազգային կենաց հետ զի ուսումնասիրելով իրենց կեանքը մարդ ուսումնասիրած կ'ըլլայ նաև իրենց ժամանակը։ Երկուքն ալ բանաստեղծ և պատմաբան միանգամայն, մին՝ պատմահայր, Հայ Հերոդոտոս և Հայ Լիվիոս՝ իւր ազգին անցեալը բաղմադարեան փոչիներու մէջէն քրքրելով և գտելով երեւան կը հանէ և ջղուտ ոճով մը կը ներկայացնէ իւր ժամանակակցաց նորա անցեալ կենաց տարեգիրքը որ մինչեւ ցարդ իւր թերութիւններովն հանդերձ նոյն վեհութիւնն ունեցած է և պիտի շարունակէ ունենալ ազգին առջեւ որչափ իւր համանուն Մովսէսին Հնդամատեանը հրբեայ և քրիստոնեայ ժողովրդոց առջև։ Միւսը՝ Լամարթին, իւր ազգին անցեալն հիմնարկութիւնները հիմն ի վեր տապալող ամէհի յեղաշրջութեան մը մերթ ահաւոր, մերթ վսեմ, մերթ սրբատաճմիկ պատմութիւնը կը դրոշմէ վարդապետի գրչով մը վսեմ էջերու մէջ, և մարդ կարդալով իւր բազմահատոր պատմութիւններն իրրեւ ի համայնատեսիլ պատկերի կը տեսնէ յաջորդաբար անցնիլն իւր առջեւէն մեծ դէմքերուն, Միրապոյներու, Պառնավներու, Լուդովիկոս ԺԶ. դդերու, Մառի-Անդուանէթներու, Ցանթոնները, Ռոպէսպիէռներու, Վէռնիոյներու, Նափոլէոնները՝ ելն ելն, ամենքն ալ քննուած, դատուած եւ դատակնիքնին ճակատուն վրայ դրոշմուած։ Մին ի խնդիր ուսանելու կը կոխէ կ'անցնի իւր ժամանակուան ծանօթ աշխարհի երեք մասերը, Եւրոպա, Ասիա և Ափրիկէ, կը սլանայ կ. Պոլիս, Աթէնք, Ադրիանադրիա, Հռոմ, Պաղեստին, Անտիոք ու Եդեսիա, ամենուրեք իւր հանճարոյն վրայ զարմացողներ թողլով։ միւսը՝ ոչ նուազ վսեմ թափառաշրջիկ՝ այդ մեր նոյն ուղեգիծը կ'ընտրէ իւր պատանեկութեան, երիտասարդութեան և հասուն տարիքին մէջ, ի խնդիր լուսալի մը՝ որ մերթ սէրն է, մերթ թասսոյի բանտին պատերուն համբոյր մը դրոշմելու գերագոյն հեշտութիւնը, մերթ կոխելու այն հողը որ Աստուածամարդոյն ոտից հետքերը կը կրէ։ Մին՝ քերթողահայր և երկնաթռիչ բանաստեղծ՝ կրօնքի խորհուրդները կ'երգէ այնպիսի վսեմ շեշտերով որ կը հիացուցնեն միտքը, կը յափշտակեն զմարդ և անհունէն ազդած հեշտալի սարսուռը կ'ազդեն նմա։ իւր սրբազան երգոց ամբողջութիւնը, որ թէ՛ շարականաց և թէ՛ հայկական հին քնարին ամենէն գեղեցիկ զարդերէն են, վսեմ դիւցազներգութիւնն է Աստուածամարդոյն՝ յորում կ'երգէ զնա ի ծննդենէ մինչեւ ցմահ և ցյարութիւն։ Միւսը՝ իւր ազգին ամենէն երկնաչունչ և ամենէն կրօնաչունչ բանաստեղծը՝ կ'երգէ զմարդ և իւր ճակատագիրը որբանէն մինչեւ ի գերեզման և գերեզմանէն ալ անդին՝ այնպիսի երկնազգեցիկ և ներշնչեալ լեզուաւ մը՝ որ կարծես ուղղակի Աստուծմէ կ'ընդունի իւր ներշնչումները՝ բացատրելու համար մարդոց իրենց ճակատագիրը։ իւր հրաշալի և վսեմ. Քերթուածոց ամբողջութիւնը կարելի է կոչել մարդկային կատարեալ դիւցազներգութիւն մը՝ որուն նիւթը այս ինչ կամ այն ինչ անձը չէ, այլ ամբողջ մարդկութիւնը։ մարդ զայն կարդալով կ'զգայ թէ իւր իսկ զգացումներն, տրտմութիւն կամ ուրախութիւն, հիացումն կամ լքումն, բաղձանք կամ սէր կը կարդայ։ կ'զգայ իւր մեծութիւնը և իւր տկարութիւնը, կ'ըմբռնէ իւր սկիզբն և իւր վախճանը։ իւր ամէն մէկ տողերը հոգւոյն խորերէն ելած արձագանդներ են, և երբեմն մէկ տողով մը, մէկ բառով մը կը հանդիսանայ մեծագոյն փիլիսոփայ մը, փիլիսոփայ մը որ ներշնչեալ է, և այդ ներշնչեալ տողերը, այդ յանկարծագ փայլակները այնչափ ընդարձակ իմաստներ կը պարունակեն, մարդկային ճակատագրին այնպիսի խորին անդունդները կը լուսաւորեն ինչպէս փայլակը որ կ'ելլէ արեւելքէն և կը լուսաւորէ մինչեւ արեւմուտք։ Արծիւ և աղաւնի միանգամայն, իւր քերթուածոց մէջ ամենազգի կատարելութիւնք կը մրցին իրարու հետ, հո՛ն է վսեմը, հո՛ն է փափուկը, հո՛ն է գողտրիկը, հո՛ն է ճշմարիտը, հո՛ն է ներդաշնակը, հո՛ն է գեղեցիկը, հո՛ն է ներշնչութիւնը, և այս ամէնը բացատրուած հիանալի լեզուաւ մը որ կարծես թէ կ'երգէ։ ի մի բան հրեշտակաց ձեռքէն երկրիս վրայ ինկած քնար մ'էր Լամարթին զոր անշուշտ վերստին գտնելուն վրայ ուրախ են այժմ հրեշտակները։ Երկուքն ալ մեծ մարդոց յատուկ թշուառութեան բաժակը քամած են ցմրուր, սակայն մին՝ զուտակ լուսաւորեալ և քաղաքակրթեալ ազգի մը՝ ունեցած է իւր իշխանավայել պերճութեան օրերը, վայելած է կեանքը և կենաց բոլոր հաճոյքները, և յետոյ իւր թշուառութեան օրերուն մէջ իւր ազգը կարեկցութեան ձեռքով սրբած է իւր արցունքներն, և ֆրանսական խորհրդարանը մեծագումար օգնութիւն մը ընձեռած է նմա։ պատիւ զոր ֆրանսական ազգը ցայն վայր ոչ մէկ բանաստեղծի ըրած էր։ Իսկ միւսը իւր աշակերտութեան սակաւաթիւ երջանիկ տարիներէն յետոյ, զորս կ'ողբայ դառնապէս, ո՛չ միայն երջանկութեան երես չտեսներ՝ այլ իւր ժամանակակիցներէն հալածեալ կ'ստիպուի իւր օրապահիկը մուրալ, նա՝ որ իւր ժամանակին ամենէն մեծահանճար անձնաւորութիւնն էր և ամենէն բազմերախտներուն հաւասար։ Մին՝ իւր մահուանէն յետոյ իւր ազգակիցներէն փառաւոր արձաններով կը պատուուի, իսկ միւսոյն ոսկերոտիքն անդամ գերեզմանին մէջ հանգիստ չեն գտներ և գետ կը նետուին վատգի նախանձորդներու կողմանէ։ Սակայն կ'զգամ որ այս երկարաձիգ նմանութեանց շարքը տխուր հակադրութեամբք վերջացուցի, բայց միթէ ներելի՞ էր այլայլել պատմութիւնը որ անողոք կերպով արձանագրած է թէ նոյն իսկ մեր Ոսկեդարուն մէջ ուսմունք և գիտութիւնք, ուսումնականք և գիտնականք մինչեւ ո՛ր աստիճան յարգ կը վայելէին ազգէն։ կարդալու է Ղազար Փարպեցւոյ առ Վահան Մամիկոնեան գրած թուղթը հասկնալու համար թէ ի՛նչպէս նոյն ժամանակի խաւարամիտ կղերը չէր հանդուրժեր թարգմանիչ վարդապետաց ուսումնական գերազանցութեան և չարաչար կը հալածէր զանոնք։ Երանելի փիլիսոփան Մովսէս, կը գրէ, որ արդարեւ մինչդեռ էր ի մարմնի ցանկ երկնային զօրացն էր քաղաքակից, ո՞չ ապաքէն տեղւոջէ ի տեղի աբեղանդ հալածական արարին։ Ո՞չ զլուսաւորիչն և զգիտահարած զդրեանն նորա առ անդիտութեան Փաթազիկէս կոչէին, և այլ բազում ինչ իրօք թշնամանեալ՝ յետոյ ապա յաղագս այլոց ամենայն գիտական զեպիսկոպոսութիւնն նման դեղոց մահու արբացեալ սրբոյն հեղձուցին... Զոսկերան ի գերեզմանէն հանել տային և ի գեր արկանել։ Նմանօրինակ հալածանաց մատնուած կը տեսնեմք նաև իւր միւս աշակերտակիցներն, տխուր վկայութիւն մը զոր պատմութիւնը արձանագրած է մեր կղերին համար։ և ո՛րչափ ստոյգ է որ մեր անցեալ լուսաւորութիւնը եկեղեցականաց ձեռքով եղած է, նոյնչափ ստոյգ է նաև որ այդ լուսաւորութիւնը իւր որբանին մէջ խեղդել ուզողներն ալ արձեալ եկեղեցականներն եղած են։ Ի մասնաւորի մեր գրականութեան ոսկեդարն յորջորջեալ այդ հինգերորդ դարը հակադրութեանց դար է թէ՛ աշխարհականաց և թէ՛ եկեղեցականաց նկատմամբ։ Սահակներու և Մեսրոպներու քով կը տեսնեմք Բրքիշոներ, Շմաւէներ և Սաւրմակներ, Խորենացիներու, Եղիշէներու և Փարպեցիներու քով չարանախանձ աբեղաներ, Ղանդերէցներու քով ուրացեալ քահանայներ։ պատմագէտ ընթերցողը կրնայ շարունակել այս հակադրութեանց շարքը աշխարհականաց մասին այ, և պիտի տեսնէ որ իւրաքանչիւր մեծ դէմքի դէմ սեւ դէմք մը պիտի ելլէ իւր առջեւը։ արձանին պատուանդին վրայ սողացող զեռունն է այս, կամ ըստ գեղեցիկ նմանութեան Շաթոբրիանի՝ Եգիպտոսի հոյակապ բուրգերուն քով անապատարնակ Ֆելլահին ոդրմելի խրճիթը։ և ո՛րչափ դասեր կը պարունակէ մեր ազգին համար այդ մեր թարգմանչաց ժամանակի պատմութիւնը, մինչև ցայսօր մեր ազգային կրթական պատմութեան ուսումնասիրութիւնը ո՛րչափ պէտքեր կը ներկայացնէ մեզ յորս պատմութիւնը գրեթէ կը կրկնուի։ L'histoire ne se répète pas, «Պատմութիւնը չկրկնուիր» ըսած է Լամարթին։ եթէ չգիտնայինք թէ ի՛նչ պարագայներու մէջ ըսած է նա այս խօսքը՝ պիտի զարմանայինք թէ ինչպէս դերահռչակ բանաստեղծ-պատմաբանը կրցած է ասպիսի սխալ վճիռ մը արձակել։ արդարեւ ի բացակայութեան նման պատճառներու երբ ժարդիկ ուզեն միեւնոյն արդիւնքներն ունենալ՝ կը սխալին չարաչար, զի այս՝ հոսանքին դէմ թիավարել է, և այսպիսի պարագայներու մէջ անկարելի է որ պատմութիւնը կրկնուի։ սակայն որովհետեւ նմանօրինակ պատճառները նմանօրինակ արդիւնքներ կ'արտադրեն՝ երբ պատճառները կան և կը մնան՝ պատմութիւնը միշտ կը կրկնուի թէ՛ ի լաւն և թէ՛ ի յառին, և եթէ այսպէս չըլլար՝ պատմութեան ուսումն աւելորդ բան մը պիտի ըլլար, զի այս ուսման նպատակը պարզապէս անցեալն փորձառութեամբ խրատել է զմարդիկ, զգուշացնելու համար որ յառի պատճառները բարձուին որպէս զի յառի արդիւնքները չը կրկնուին։ Արդ անցողակի ըսելով որ մեր ազգային կրթական պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ այդ մասին անցելոյն դասէն շատ խրատուած չէ հայութիւնը՝ կը վերադառնամ իմ յօդուածիս նիւթին։

Ցուցուցինք թէ նոյն իսկ մեր թարգմանչաց ժամանակը ի՛նչ ընդունելութիւն գտած էին նոքա ազգէն։ արդ ազգին այս աննպաստ տրամադրութեան մէջ պէտք է տեսնել մեր անցեալ գրականութեան աղքատութեան գլխաւոր պատճառներէն մին և թերեւս ամենագլխաւորը։ Սակայն նոյն իսկ այդ դժբաղդ պարագայներու մէջ կը տեսնեմք որ մասնաւորներու քաջալերութիւնք ինչ մեծ արդիւնքներ ունեցած են, և չեմք սխալիր եթէ ըսեմք որ մեր անցեալ գրականութեան ամենէն կարեւոր արտադրութիւնները այդպիսի մասնաւոր քաջալերութեանց և պաշտպանութեանց կը պարտիմք։ Խորենացւոյն պատմութիւնը ծնունդ եղած է Սահակ Բագրատունւոյ յորդորանաց, Եղիշէինը՝ Դաւիթ Մամիկոնեանի, Փարպեցոյնը՝ Վահան Մամիկոնեանի ելն ելն։ Նոյն երեւոյթը կը տեսնեմք ուրիշ քան զմեզ քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ իսկ։ Օգոստեան դարուն Հռոմէական մատենագրութիւնը և եօթն և տասներորդ դարու ֆրանսական մատենագրութիւնը ծնունդ են մասնաւորներու քաջալերութեան։ և ընդհանրապէս երբ ժողովրդեան մը իմացական մակարդակը չէ բարձրացած այն աստիճան որ գրքագէտք և հեղինակք ուղղակի ժողովրդէն ստանան զիրենք մղող զօրութիւնը, այն ատեն մասնաւոր քաջալերութիւնք կրնան մինչեւ աստիճան մը օնգել ո՛ւ եւ է ազգի մը գրականութեան զարգացման, և այդ մասնաւոր քաջալերութիւնք պէտք չէ որ պակսին։ Նոյն իսկ ֆրանսական մատենագրութիւնն և մատենագիրը ուներ՞ն միթէ ասկէ դար մը յառաջ այն նախանձելի վիճակը զոր ունին այժմ։ առանց ելլելու մինչեւ եօթնեւտասներորդ դարը յորում ֆրանսական ողբերգութեան հայրը Մեծն Քոռնէյլ նիւթական յետին թշուառութեան մէջ կը մեռնէր՝ նոյն իսկ ուրեւտասներորդ դարու մէջ որ արդէն այնչափ յառաջացեալ էր որ ծնունդ կուտար ֆրանսական հսկայ Հանրագիտարանին՝ այդ հանրագիտարանին հիմնարկուք, վարիչք և գլխաւոր հեղինակք Տիտռոյ և Տալամպէռ տարեկան այնչափ չնչին շահ մը կ'ընէին իրենց այդ հսկայ ձեռնարկութիւնէն զի այս օրուան ֆրանսական ամենայնտին լրագրին ամենէն անշան և հեռաւոր թերթօնագիր-վիպագիրն աւելի կը շահի մէկ երկու ամսուան մէջ որչափ նոքա չէին շահեր մէկ տարուան մէջ։ Իսկ մեր ազգին մէջ գրագէտին իւր գրչով ապրելու խնդիրը դեռ երազ մ'է որ յայտնի չէ թէ քանի՛ դար յետոյ պիտի իրականանայ։ սակայն կը հարցնեմ, միթէ չեմք կրնար դեռ այժմէն բան մը ընել ի զարգացումն մեր ազգային գրականութիւն։ Ազգին այլ եւ այլ խաւերուն մէջ կրթութիւն ծաւալելու համար ունեցած եմք եւ ունիմք ընկերութիւններ, միթէ ընկերական ոգին չի՞կրնար բան մը ընել նաեւ ի զարգացումն հայ գրականութեան։ ասկէ երկու տարի յառաջ «Վանք և Կղերանոց» վերնագրով յօդուածիս վերջաբանին մէջ թուելով մեր պէտքերը ի մէջ այլոց կը գրէի նաև։ «Պէտք ունիմք հայ գրականութեան քաջալերիչ Մեկենասներու ընկերութեան մը», և ահա այս կէտին վրայ կուզեմ սոյն պատեհ առթիւ վերստին ուշադրութիւն հրաւիրել այսօր։ Անցեալ տարի Սահակ Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութեան առթիւ, այս մասին քանի մը խօսքեր փոխանակուեցան, սակայն չեմ գիտեր թէ անկէ ի վեր ո՛ և է գործնական հետեւանք ունեցա՞ն։ իսկ ես այսօր խնդիրը տարբեր ձեւի մը ակ կուզեմ ներկայացնել։ Յայտնի է թէ եղած են և կան շատ գրագէտներ որ նիւթական ամենաանպաստ պարագայներու մէջ իսկ արտադրած են և կ'արտադրեն այնպիսի գործեր՝ որք եթէ տպագրութեան բաղդին արժանանային եւ կորստեան չմատնուէին՝ ո՛ գիտէ այսօր մեր ազգային գրականութիւնը որչափ աւելի փառքեր պիտի համբէր, սակայն արդ եօք քանինե՛ր կորստեան մատնուած են առանց տպագրութեան լոյս տեսնելու, զի մինչեւ մէկ աստիճան արտադրելը գրագէտին ձեռքն է, իսկ տպագրելը իւր ձեռքը չէ, քանի որ դրամի խնդիր է։ արդ կարելի չէ՞ միթէ որ ազգին դիւրակաց դասուն անդամներէն ընկերութիւն մը կազմուի տպագրութեան արժանի երկասիրութիւնները տպագրելու և ժան դնով ժողովրդեան մէջ ծաւալելու համար։ այսպէսով թէ ազգային գրականութիւնը պիտի ճոխանայ նորանոր գործերով և ադնք կորստեան մատնուելէ պիտի ազատին, և թէ՛ ժողովրդեան խաւերուն մէջ ընթերցանութիւնը պիտի տարածի լաւագոյն եւ դիւրագին գրքերու հայթայթմամբ։ Նաեւ եթէ երբէք տպագրութեան ծախքը ելլելէ յետոյ նոյն գրքին վաճառումէն աւելի հասոյթ դոյանայ՝ զայն գրքին հեղինակին տալով՝ գրագէտք ալ կրկնապէս քաջալերուած պիտի ըլլան, նախ՝ բարոյապէս, զի իրենց գործը մոռացութեան և կորբստեան դատապարտուելէ պիտի ազատի և տպագրութեան լոյս տեսնէ, և երկրորդ՝ նիւթապէս, աւելի կամ նուազ դրամական շահ մը ընելով իրենց աշխատութենէն։ Ապագային երբ ընկերութիւնը աւելի ընդարձակի և հարստանայ՝ կարելի է մասնաւոր վարձատրութիւններ ալ ընել տրժանաւորագոյն գործերու համար։ Յայտնի է թէ ընկերութիւնը իւր հրատարակած գործերէն կրնայ շահ չընել և երբեմն մինչեւ իսկ նիւթական կորուստ մը կրել, սակայն որովհետեւ բուն նպատակը ազգային գրականութեան զարգացումն է՝ այդ բարոյական շահը բաւական պիտի համարուի։ Դալով այն խնդրոյն թէ ի՞նչ տեսակ գործեր պիտի արժանանան ընկերութեան ծախիւք տպագրելու՝ յայտնի է թէ ինքնագիր զուտ գրական արտադրութիւնները պէտք է նախապատուութիւն ունենան թարգմանութեանց և գիտական երկերու վրայ, զի թէև այս վերջինք ոչ նուազ կարեւոր են և անհրաժեշտ ժողովրդեան մը մնաւոր զարգացման համար՝ սակայն «Հայ գրականութեան քաջալերիչ» ընկերութեան մը ուղղակի նպատակին մէջ չեն մտներ, զի թարգմանութիւնք օտար մտքի ծնունդ ըլլալով ազգային գրականութեան մաս չեն կազմեր, և գիտական գործերն ալ մեզ նման ազգի մը մէջ թարգմանութենէ և կամ թարգմանօրէն համառօտութենէ անդին չեն կրնար անցնիլ։ սակայն երբ ազգային ընկերութիւնը զարգանայ՝ և հարստանայ՝ կրնայ, եթէ հարկ դատէ, ընտիր թարգմանութիւններն և գիտական գործերն ալ իւր նպատակին մէջ ընդունիլ, և կամ կարելի է կազմել ուրիշ ընկերութիւն մ'ալ որուն նպատակը ըլլայ թարգմանութիւններ և գիտական գործեր տպել իրեն յատուկ պայմաններով։ Ահաւասիկ յոյժ կարեւոր և կենսական առաջարկութիւն մը զոր ազգիս դիւրակաց դասուն լուրջ ուշադրութեանը ներկայելով կը կնքեմ յօդուածս։

ՅԱԿՈԲ ԲՐԱՊԵԱՆ

ԶՐՍԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

Ռբա. Սարգիս աղա, Թիւ 15, 17, 19 [Ազա ճամբ]

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս

Ամէնէն գօրաւոր և կատարելագործեալ գործիներով օժտուած

Հանգստութիւն և ժամանութիւն ի միասին

ԵՆ՝ ՏՈՌՈՐ ՍԻՈՒԴԻՍ

Ն-Ի-Կ-Ի-Ն Բ-Ի-Ն-Ի Բ-Ի-Ն-Ի Հ-Ի-Ն-Գ-Ն-Օ-Ց-Ց

ԼՈԳԱԱԱՆ ԵՒ ՏՈՒԵ ԱՐԵՆ ՏԵՍԱԿ

Ելեկտրականութիւն—Կախաշոմ—Մարմնամարզ

Վարսավարգար—Մասաժ—Ոտանոցայ

Զինավաժութիւն Աբանց

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒՒՆՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒՒՆ

Անարիւնութիւն, Իոգեաի, Ջրախուեթիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Սամանքի հիւանդութիւնք, ելն ելն.

ՄԷԿ ՔԱՆԻ ԳԻՆԵՐ

ԼՈԳԱԱՆԻՔ	Բ կարգի 4 ղրշ.	Ա կարգի 6 ղրշ
ՎԱՐՁ ՏՈՒՇ	Բ » 3 »	Ա » 5 »
ՏԱՔ ՋՐԻ ՏՈՒՇ	Բ » 5 »	Ա » 7 »

Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանուին դեղին գնոյն համեմատ.

Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ

Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար մասնաւոր պայմանք 35

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՐԱՆ

Տոքթ. Պ. Ֆ. Մաքրիի ու Պ. Ա. Քոռթանդինոսի բժշկական դարմանարանին մէջ, ի Ռբա Թէփէ Պաշը Թաղապետական պարտիզին դէմ Թիւ 43, ամեն օր կէսօրէն յետոյ երրոպական ժամ 3ին մինչեւ 6, Տոքթ. Պ. Ֆ. Մաքրի, Պ. Ա. Քոռթանդինոսի, Պ. Ժ. Գարաբաշեանի, Պ. Ս. Աթամանեանի, Պ. Ն. Սալապանեան, Պ. Ի. Քոռթանդոլը և Պ. Ժ. Խատէմեանը կը դարմանեն ամեն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ, կանանց հիւանդութիւններ և այլն, ականջի, քթի կոկորդի մարթի ու ծնունդեան գործարանաց հիւանդութիւններ ինչպէս նաեւ վիրաբուժական գործողութիւններ եւս կը կատարեն։ Շաբաթը երեք անգամ, այսինքն երեքշաբթի ու ուրբաթ օրերը, երբեմն կը գործադրեն երեսնց ներկայացող հիւանդներն և միւս օրերը խիստ «ժամանց» վարձքով մը։ Վերգրեալ բժիշկներն շաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի ու շաբաթ օրերը, խմբովին ներկայ պիտի գտնուին խորհրդակցութեամբ դարմանելու համար դժուար ու արտաքոյ կարգի հիւանդութիւններ։ Այդ օրերու մէջ ուրիշ հիւանդներ եւս պիտի դարմանուին։

Այս դարմանատան ուրիշ գուռ մ'ալ որ կը բացուի Մեծ փողոց Ֆրանսական դեսպանատան հանգիստ լորանոց անել փողոցին մէջ Թիւ 8։

Տոքթ. Պ. Ֆ. Մաքրի եւ Պ. Ա. Քոռթանդինոսի իրենց յանախորդները մանաւորապէս պիտի ընդունին առաւօտեան եր

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՓԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լընդընի յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ միւռն եկեալ ան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն է, որոյ բաժնետերերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

51

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանկ 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՋ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանկ 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանկ 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպական 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանկ

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Գոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Նիզամիյէ չաեիր անպարը իլէ նանը ապիզ ֆէրուզլար իչուն միւնագասաեա գօնչլան եիւզ եիրմի պիր պին ճէտիսա գանթար սամանըն պէհէր գանթարը եիրմի ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղըսթօսըն պիրինճի չիհարչանպիհ կիւնի գարարը դաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իրթէսի բէնչէնպիհ կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի գապուլ օլընճաղընտան իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 թէմմուզ 1890
Նօ. 17 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Էէման թէսլիմ օլընմագ իւզրէ միւպայեա օլընճագ օլան ալթը եիւզ պին գբեէ գալը պայա պէնտկեասրը թէմմուզը եիրմի սէքիզինճի ճումա իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլընուր։

25 թէմմուզ 1890
Նօ. 18 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Զաթալճա թօփճը ալայլարը էֆրասը չահանէսինի իտարէլէրինէ մուգթազի նանը ապիզին պէհէր եիւզ գբյեէի ճէտիսա տագիզ է մուգ ապիլ եիւզ եիրմի պէշ գբյեէի ճէտիսա նան վիրիլմէք իւզրէ մահալը թալիպի էօհտէսինտէ պուլընճարղընտան պուլնտան զիեատէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլընուր։

25 թէմմուզ 1890
Նօ. 19 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Իւչիւնճի օրտու վէ մէրքէզինտէ պուլունան վէ պուլունարբրլաճագ օլան հայվանաթըն իւչ եիւզ ալթը սէնէսի ազօսթօսընն օն պէշինճի կիւնինտէն իթիպարէն պիր սէնէլիք իտարէլէրի իչուն չէրայիթը մայիսմէ իլէ միւնագասաեա օլան չայիրին գբյէյի ճէտիսի եիրմի պէշ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլտուղընտան պաւ ֆիյաթտան թէնզիլ իլէ իթայա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 թէմմուզ 1889
Նօ. 21 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Եանեա ճիհէթինտէ պուլունան վէ նէֆս եանեա իլէ Միչովա, Զաղօր, Քոնիչա մէվզուլէրինտէքի ասաքիրի Ճահանէնին իտարէլէրինէ մուքթազի օլուպ միւնագասաեա օլան սապօնըն պէհէր ճէտիսա քիլօսը եիւզ էլլի, չէքէր եիւզ օթուզ, բուղէնը գբյէյի եիւզ սէքսէն, կազ եէթմիչ ալթը, թուզ օթուզ պիր, սօղան եիրմի սէքիզ, ֆասուլեա էլլի սէքիզ, հաթապ տէօրթ, քէօմիւր օն իւչ, Միչովանընն հաթապ պիր պուլուզ, քէօմիւր ալթը ֆիլաթլարը իլէ մահալի թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իհսէյի գաթիեէսի թէմմուզը օթուզ պիրինճի կիւնի սապարէյին իթրա օլունճաղընտան եիւզտէ պէշ թէնգիլթը իթրասը իլէ թալիպ օլանլարըն թէմմուզը օթուզ պիրինճի կիւնինէ գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 թէմմուզ 1890
Նօ. 22 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Փիրինճ պապալը թիմուր քարեոլա ատէտ եիւզ քրլբ իւչ, պէհէր գբյէյի ճէտիսի իքի զուրուշ օն փարա.

Եէրլի իմալի հատտէքեարի քէօսէլէ գբյէյի ճէտիսա իքի պին, պէհէր գբյէյի ճէտիսի օն պէշ զուրուշ.

Եէրլի իմալի սիեահ եաղլը քէօսէլէ գբյէյի ճէտիսա իւչ պին, պէհէր գբյէյի ճէտիսի օն ալթը զուրուշ.

Նիւմիւշիւ ասխթիան ատէտ իւչ պին, պէհէրի օն իւչ զուրուշ.

Գէնաղ քրվբրճբք մէչինի ատէտ պին, պէհէրի սէքիզ զուրուշ.

Նիզամիյէ սարբաճխանէ անպարը. Նա միպայեա օլունճաղ պալատէ մէրզումի պէշ գալէմ էշեանըն ազօսթօսընն օն պիրինճի կիւնի գարարը վիրիլէճէկինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 թէմմուզ 1890
Նօ. 23 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Գալդանտէլէն վէ Ղբսթօվարտա պուլունան վէ պուլունարբրլաճագ օլան ասաքիրի չահանէ իտարէսի իչուն միւնագասայա գօնչլան էրզաղտան կիւսթ եիւզ օն, գօչանէ բիրինճի տօղասն պէշ, ինկիլիզ բիրինճի սէքսէն, սատէ տէօրթ եիւզ, թուզ օթուզ պէշ, սօղան օթուզ, իսթաթմաչէթ իքի եիւզ եիրմի, սապօն իքի եիւզ, զէյթուն եաղը իքի եիւզ, կազ եէթմիչ, շէքէր եիւզ գբրգ, ֆասուլեա էլլի, հաթապ եիւզ, քէօմիւր օն, շայիր օթուզ իքի, սաման օն իւչ, կիեահ օն սէքիզ, բաղաղը իւզիւմի եիւզ եիրմի, սիրքէ գբրգ, զէյթուն թանէսի եիւզ էլլի փարա ֆիյաթլէր իլէ թէմմուզը նիհայէթինտէ իհսալէ օլունմագ շարթը իլէ մահալը թալիպի էօհտէսինտէ պուլունարբրլընտան պու ֆիյաթլէրտէն թէնզիլ իլէ պուրաճա օլան թալիպլէրին մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 թէմմուզ 1890 459
Նօ. 16 3—3

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ ՄԱՔԲՈՂԱԿԱՆ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1888ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յաւանդիմութեան, մրցման կարգութեան եւ արտածման մեծ միասնաստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորք նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանգոյցոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի եօթն ոսկով եւ արծաթեայ միասիներով. բազց ասոնք բժշկական ուշադրութեան համարումը կը վայելէ իր ազդեցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖԻՐԱՆՍՈՒ-ՅՈՍԷՖԻ ազգէկը վերջերս դրուատած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանսոտի համաձայնութիւն Լընտըն-Հարիզ հիւանդանոցէն. բաց ասած, այս ջուրն ուրիշն առաջին փորձով կը յայտնէ իր գործիքը։ Այս ջուրին վրայ տեղերքներ ձրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերքներուն, գլխաւոր դեղատանց և Գուտաբէյթի դրասենեակին մէջ.

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջն առնելու համար, խնդրամութիւն է մէջտեղնուելու «Ֆրանսուա-Յոզէֆի մարգարտական Աղբիւր»ին դէմ՝ անոնց ամէն շիշերուն վրայ։

ՄԱԳԻՐՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ
RANÇOIS JOSEPH
ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Տիեզերական կերպով ընդունուած է իբր անվրէպ ազդեցութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ՄԱՒՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէկիքի և Ս. Քրիստոֆոր Գոլիս, Ս. Գասպարիանէ և Ա. Թիթաղ Ղալաթիա, Ճ. Քանդուք՝ ի Բերա. Թուրքիոյ համար գործակալն է Գ. Ֆ. Գէլիս, ի Գոլիս։

34

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ստանալու կը ընդունի խորհուրդներն և և կիրարկել յանձնուած գործերը։ Ամենասքանչելի ծաղկի նշանները, քանդակ, արկղեր թղթոյ տարբերագիր և այլն։

Դեմքերի կամաց երեսուրբութեան ամէն հրաշագործները։ Գեղեցկի սեռի ներքին խնամոց համար թանկագին դեղատոմարներ։ Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Գ. Ֆ. Գէլիս, Ֆրանսիական խան, Գոլիս։ Հնդհանուր սիրեալներուն է Հանանեան Գարեանս, Ղալաթիա, Սի-քրոլ գալլերիի, Վոյվոտայի քովը։ Անձնական դիտանալու համար, դիմել վերոյիշեալ հասցէին։

33

ՄԱԴԻՈՆԻ

ԿԻՍԱՇԻՊՂԸՐ

ՀԱՆԵՌՈՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂՄԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒ ԵՒ ՀԱՎԱՐՈՒՄ ԸՄԵԼԻ

Հաչէրու, խեղդոփղի բորբոքմանց, ստամոքսի և ոտքաց համար յանձնաբարեալ։

Հայնրիխ Մադոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 105

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱԼԻԷՏ ՆԻԹԵՐ

ԲՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՈՒՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՅՕ ՏԷ ԼԱ ԳՈՒԻՈՆ, Նոր արանչելի հոտ
ՖԼԱՊ ԷՅԷԼ ՊԼՈՍՈՄՍ, փարդի խնձորենւոյ ծաղիկը
ՋԱՐԻՆԱ, Ռուսական գոգանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԻ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղեւնի
ԳՈՐԻԼՈՒՌՍԻՍ, Նորելուկ
ԲԱՅՄՍ ՎԱՅԼԷԹ, հնչաբոյր
ԱՆԹՈՆԷԼ, ՕՐՖԻՏԻԱ, ՋԻՖՐ, և.ն.
ՀՈՒԱՅՏ ԷԼԻՈԴՈՐ
ԷՕ ՊՈՒՖԷ
ՃՈՒԻ ԳԼԷՊ
ՕՐՈՊԱՆԱՖՈՒ
ՎԻՊԷԴ
ԻԼԱՆԼԻԱՆԿ
ՄԻԼՃԷԼՅՕՆ
ՃԷՐՄԱԿ ՎԱՍՊ և.ն.

«Ֆլապ էյէլ Պլոսոմսի առթիւ, Լոնտոնի Քաւուրդ լրագիրը կ'գրէ. «Եղանակին ամէնէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարիմք Ֆլապ էյէլ Պլոսոմը, Լոնտոնի Քաւուրդ ընկերութեան. կը ծախսուի թագի ձեւով խիստ ունեցող շիշերու մէջ. Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍԻԼՎԻՍ, անգլիական ազգի լավանտայով — «Վայելուչ նորելուկ արդուզարդի սեղանի համար. Լավանտայի գերբնաթիր անուշահոտութիւն։ Եթէ չիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողուս, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այս՝ էս կ'ըսէ Լոնտոնի «Տիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մրն է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբուխի և նշ։ կը ծախսուի թագի ձեւով խիստ ունեցող կանաչ շիշերու մէջ. Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ՕՒԱԼԻՆ «Փոշի» Տ/կին Աստլիան Բաղդի կը գրէ. «Գոհութեամբ կ'բսեմ թէ ձեր Օրայինը շատ գերազանց կը գտնեմ. մաքին վրայ կը թողու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը. ԱՏԵԼԻՆԳԱ ԲԱՂԴԻ»։

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ վարի խնձորի ծաղիկներով Սոֆտ Զարիրա, Ս-վոն Լիլա Պլան, Սաֆտ Ռոզ Անկլէդ, վիոլէդ անկլէդ։ Անգլիական Քալոնեի ջուր, Անգլիական լավանդայի ջուր, Գոլա Քրեմ և այլն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Գալաթիոյ Ներկայացուցչին քով՝ Մ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՇԻԱՆԱՆ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վիլլատա. պանկանոցին քով, կայսրան թրամաէյից. 95 և 67 106

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանդա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ շքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Բան տարուան յաջողութիւն Լիսաբոն, Յամերիկա, Ի Հնդկաստան, Յունաստան և Եգիպտոս — Շքադրամ 1885ի Անվերայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մէլբուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիեննայի մրցանակներ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պէշդերն է։—Նոա բժիշկներն կը յանձնարարուի իրր զգուշական դարմանական ճարտարի երկիրներու ամենքերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և ջուլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը զրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, դիւթ պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս շմպկիրք, բոլոր ծանօթ պէշդերներն և ամէնէրն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր մանչն առաջ իրր ախորժարար, ճաշէն յետոյ, ապրուստ մարսողական է։ Կարելի է խառնել գայն վերմութի, սիլէի ջրոյ և խաղուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ, ինչպէս և նոյն ասան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր առուշարարաց, դեղատվաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ԵՐԷՔԻՈՒ 107

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Քաղաքատարաւան վրայի յարկը

Այս ծանօթաւոր գործատունը՝ որ արժանաւոր հարիւրամ մ ստացած է ի մեզ, այս ամրան եղանակին ստացաւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելում մ ի կը նէ, որ արդէն բաւականութիւն է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Գերմանական բերդերու զանազան տեսակներով։

Հետեւապէս իւր բուռն գործարանին ապրանքներուն վրայ օրը ՝ օրէ՝ օրէ՝ համար ամէն տեսակ ձեւերնիզ, բանտան, կիսազգեստներ, քուլիքներ, քօքսեր, Թաշկինակներ, ուշգնաի պիտոյք, շղարեկ, շղարկներ, ասամանք, Ֆլանել կամանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդազգեստներ, ուսեցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ.

Հասարակաց զարմանքը կը դրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և մանտիներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճարտարով ու շքեղութեամբ յարմարեալ են.

Ցաւելու՝ մի քրան է նաեւ ապրուստ զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն մոտ է տիրած, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին մէջ կրնայ կատարելագոյն գոհացնել բոլոր իւր յամախորդներուն նոցա մատակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրարդին։ Կը գտնուի նաեւ մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բոլորովին խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախսուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՑ 8

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԳՏԱՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Դեկտ. ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած և ստորագրուած են 844 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ, Ֆր. 5,117,407·50
Բաժիններու գանձ. » 432,287·03
Վճրմն. մանուանց առթիւ » 296,100 —
1888 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ, Ֆր. 88,469,460·35
Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարաց, Ֆր. 434,419,824·71
Վճարեալ գումար » 152,322,584·88

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Գործակատարն Գ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՈՆՏԻ.

Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 105

Ընկերութեան սեղանաւորն է Գ. Ս. ԱՏԼԷՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱԿ

Եբրեթ. Աբելոյ, կ. Գ-ըլ Լ Օրեսոյ դիմաց

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔԼԷՐԻ

Անուանք	Թիւ	Անուանք	Թիւ	Անուանք	Թիւ
Ալպանս	2000	Գլասմնիկ	1600	Բարէքոմ	3200
Անճէլս	8000	Կոլիէս	5500	Բանտարք	1700
Աբօլլ	5500	Կիգանս	2200	Բլանիս	1500
Արկս	300	Կոզս	1800	Բոլս	1000
Աբիսոդս	4000	Կրօնանս	2200	Գուսիս	2800
Պասանս	3000	Լիրս	2000	Դիսալեթս	4400
Պօրտանս	2200	Հիսալկս	3000	Լիմնալեթս	3200
Պրանս	2000	Հինանս	7000	Լոլս	8000
Պրիմալս	8800	Հանգեր	1200	Լանմ	3500
Գէլբս	2600	Սլամկս	5000	Լոգարիս	3500
Գալիրանս	2500	Ձիանս	2800	Մարէրնս	4000
Գամմս	2100	Փէլոս	2000	Մանդիսկս	8200
Գաղս	2000	Փոլբրնս	4200	Մարֆս	2000
Գօմս	2700	Քօմնս	2200	Ցիրվիս	2000
Զիբակս	5000	Լէս	2000	Նորենանս	4300
Գլիս	4300	Լէբանթս	4500	Թ. Ուիլսոն	3000
Գոլբրանս	8400	Լիվրնս	3000	Թանբրս	1200
Տիգս	2500	Մարսն	1500	Թոլիանս	2800
Տանիս	800	Մարենկս	4300	Թորբիանս	900
Տուրս	4100	Մարդէլլ	6500	Ուրգանս	5000
Տրաբս	2600	Մէլս	2000	Վալիթանս	5000
Էրայնամն	00	Մարբիս	3100	Եանս	3600
Էլտորանս	3000	Նիլս	2000	Զէգրա	1000
Լէբերթս	3200	Օրլանս	3000	Տիթանիանս	200
Տրանս	2600	Սիթէլլ	5000	Ձրանգ	200
Ֆանլան	800	Սգրանս	4000	Զէրս	140
Ֆիանս	700	Օգդս	2000	Մոգթիս	120
Լէմիրլն Մանարք					8000
Իրլանդիկն Մանարք					8000
Լիդիկն Մանարք					8100

Օդտանս չոգենաւը, նաւապետ Թիրէթ, ընդհանուր վաճառքով Հէլէն մեկնած է ամսոյս 3ին և 16ին ասա կ'սպասուի.

Ուղեւորներու համար դիմել Գ. Ս. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻԹ
Գրասենեակ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Գալաթիա
11

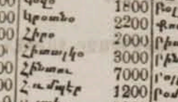

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՐԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Մ-ը-ա-ն-ի Լ Բ-ր-ի-ի գ-ը-ա-ն-ա-ր-ա-գ-ի-ր-ք-ա-ն-ա-ր-ա-գ-ի-ր-ք-ա-ն-ա-ր-ա-գ-ի-ր-ք